

GÖTEBORGS UNIVERSITET
FILOSOFI, LINGVISTIK OCH VETENSKAPSTEORI

Den nationalistiska jämställdheten

En analys av Sverigedemokraternas familjeretorik

Magisteruppsats 15 hp
H2KTR
Kommunikatörsprogrammet
med inriktning mot myndigheter
och offentlig förvaltning
HT14
Författare: Agnes Ekstrand
Handledare: Helena Hansson Nylund
Examinator: Åsa Abelin

Abstract

The right wing party the Sweden Democrats is through their conservative and nationalist approach and socio-political heritage, connected to various extreme-right populist movements, which have all been in conflict with different branches of feminism. This connection is argued for in relation to the research survey. The party has likewise been accused of pursuing misogynistic, homophobic and racist politics, but differ from its ideological peers due to their outspoken equality policy. The party shows strong rejection of discrimination based on gender, sexual orientation or geographical, religious or ethnical background. In the analysis chapter of this study, texts produced by members of the party are analyzed by means of parts of Karlberg and Mral's rhetoric analysis method, aiming to clarify what ideals of family and the roles within it are being constructed. It also examines how the Sweden Democrats in their rhetorics relate to conceptual metaphors captured in previous studies of nationalist, conservative movements in an international context, when talking about family and equality issues. This is being discussed in the conclusions. Female emancipation and LGBTQ rights have in the rhetorics of similar movemets been conceptualized in the threat-metaphor, an enemie of traditional values and the nuclear family. The state has been constructed as a family, with an authoritarian father figure as the leader. The results show, that the party's rhetorics in many ways resemble those of previous studied groups, although it is possible to distinguish an ambivalent approach in their talking about family and equality issues. Women's and LGBTQ people's interests are talked about as important, yet they are frequently being neglected in favour of the notion of "the free choise". There is also an inconsistency in the family relations and gender roles that are being rhetorically constructed. In the conclusions, I discuss wether this ambivalence is due to an incompatibility between the party's ideological foundation and being able to provide for the interests of subordinate groups.

Innehållsförteckning

1. Inledning	
1.1 Sverigedemokraterna och feminismen.....	5
1.2 Den sverigedemokratiska jämställdheten.....	6
2. Syfte och frågeställningar.....	7
3. Uppsatsens disposition.....	7
4. Internationell forskningsöversikt	
4.1 Sverigedemokraterna och den nationalistiska ideologin.....	8
4.2 Nationalism, kvinnlig emancipation och kärnfamilj.....	9
4.3 Den här studien.....	11
5. Teori	
5.1 Konceptuella metaforer.....	12
5.2 Hegemonibegreppet.....	13
6. Metod	
6.1 Valda delar ur Karlberg och Mrals retorikanalytiska modell.....	14
6.2 Kontexten.....	15
6.3 Argumentationsanalys.....	15
6.4 Grundläggande medel för att övertyga.....	16
6.5 Stilfigurer.....	17
6.6 Metodurval.....	17
7. Material.....	18
8. Etik.....	20
9. Objektivitet.....	20
10. Begrepp	
10.1 Familj.....	21
10.2 Ideologi.....	21
10.3 Text.....	22
10.4 Jämställdhet/jämlikhet.....	22
11. Analys	
11.1 Sverigedemokraterna, familjen och jämställdheten.....	22
11.2 Nej till subventionerade aborter för utländska kvinnor.....	26
11.3 Riksdagsintervju Anna Hagwall.....	30
11.4 Man ska inte låta det gå så långt att man blir mördad.....	35

11.5 Analys av motioner	37
11.6 Avskaffa jämställdhetsbonusen.....	37
11.7 Gemensam vårdnad.....	39
11.8 Föräldradagar delas enligt föräldrars önskan.....	41
11.9 Motion med anledning av prop.2013/14:4 Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen.....	42
11.10 Dubbeldagar i föräldraförsäkringen.....	44
11.11 Sänkning av gränsen för fri abort.....	45
12. Sammanfattning och slutsatser.....	47
12.1 Statliga ingrepp mot familjers självbestämmanderätt och frihet.....	47
12.2 Kvinnans frigörelse mot valfriheten.....	48
12.3 Kvinnans frigörelse mot barnets intressen.....	50
12.4 Kärnfamiljen det bästa för barnet.....	51
12.5 Sexuella minoriteter.....	52
13. Två ideologier i konflikt?.....	53
14. Referenslista.....	56

1. Inledning

1.1. Sverigedemokraterna och feminismen

”Ut med rasisterna! In med feministerna!” Med de orden proklamerade Feministiskt initiativ sitt avståndstagande från Sverigedemokraternas politik i samband med både valet till Europaparlamentet i maj 2014 och riksdagsvalet i september samma år. Feministiskt initiativ gör ingen hemlighet av att de anser att Sverigedemokraterna för en rasistisk, kvinnofientlig och homofobisk politik. Talesperson Gudrun Schyman gjorde i en intervju av Expressen TV den 28:e december 2013 en jämförelse mellan Sverigedemokraterna ihop med andra, som hon, säger, fascistiska partier i Europa och den kvinnosyn Anders Behring Breivik ger uttryck för i sitt manifest. Hon säger i intervjun att Sverigedemokraternas politik riskerar att inskränka kvinnors och homosexuellas rättigheter. Exempelvis kritiserar hon deras förslag om att sambeskatta samboende par och att förbjuda genusvetenskap på universiteten (Expressen TV 2013). Stina Svensson, också hon talesperson för Feministiskt initiativ, menar att feminism och antirasism hänger ihop, vilket deras slogan ger uttryck för (Wadström 2014). Generellt tycks det finnas en motsättning mellan Sverigedemokraterna som parti och förespråkare av många former av feminism. RFSU:s förbundsordförande Kristina Ljungros kallar i en debattartikel Sverigedemokraternas abortpolitik för kvinnofientlig (Ljungros 2013).

Det finns ett flertal forum på sociala medier där information om hur representanter från Sverigedemokraterna uttalat sig och lagt fram förslag presenteras och där det argumenteras för att detta går stick i stäv med en feministisk och antirasistisk hållning. Två av de större är *Inte rasist men...* och *Sverigedemokraterna har fel*. Den förstnämnda publicerar texter där man exempelvis kan läsa om hur Willy Christiansson, före detta partiordförande i Härryda kommun, kallar homosexuella relationer för ”orent” och ”avloppssex” (Berglin 2012b) och hur den svalövska före detta kommunfullmäktigeledamoten Eva Rosqvist spekulerar: ”Feminister (sic!) som hatar män över allt annat, kanske blev de dissade av någon pojkvän en gång och nu ska de ta hämnd på världens män, både skyldiga och oskyldiga” (Berglin 2012a). Webb sidan *Sverigedemokraterna har fel* har en flik med rubriken ”Familj och traditioner” där partiets kärnfamiljsideal och hållning i frågor som rör HBTQ-personers familjebildning kritiserar hårt.

Att det råder ett ömsesidigt kritiskt förhållningssätt mellan Sverigedemokraterna och förespråkare för feminism när det kommer till jämställdhet och jämlikhet är uppenbart efter en snabb omvärldanalys. Hur Sverigedemokraternas nationalistiska värdegrund, deras osämja

med det feministiska förhållningssättet och deras familjepolitik hänger samman, förklarar skribenterna av forskningsrapporten *Folk, familj och fosterland: Nationalismens konsekvenser för jämställdhet* (Hamrud & Wassholm 2014). Rapporten är framtagen av den antirasistiska tidskriften Expo i samarbete med stiftelsen Kvinna till kvinna, som arbetar för att på olika sätt stötta kvinnor i krigs- och konfliktområden. Sverigedemokraterna och deras nationalistiska motsvarigheter i delar av Europa, som Jobbik i Ungern och Front National i Frankrike, granskas och likheter mellan de olika nationalistiska rörelserna diskuteras. I rapporten står om hur synen på kvinnans funktion och rättigheter är konsekvent i nationalistiska rörelser retorik. Hennes främsta syfte är där att reproducera nya medborgare åt nationen, varför aborträtten inskränks och nationella och religiösa ledare uppmanar henne att alstra fler barn (a.a. s 4). Ett genomgående tema i rapporten är kärnfamiljen som grundbult i nationens uppbyggnad. Detta får konsekvenser för kvinnor när politiska regleringar gör att kvinnor missgynnas på arbetsmarknaden och binds till hemmet och rollen som moder, samt för HBTQ-personer vars intressen åsidosätts eller motarbetas eftersom de inte lever i enighet med den traditionella kärnfamiljsmodellen.

1.2 Den sverigedemokratiska jämställdheten

Sverigedemokraterna ingår i en nationalistisk och socialkonservativ tradition (Sverigedemokraterna 2011, s 3). De har en uttalad jämställdhetspolitik och påstår sig arbeta för ett samhälle där kvinnor och män ska ha samma värde och rättigheter (a.a. s 25), vilket skiljer dem från många andra politiska grupperingar med nationalistisk värdegrund. Som tydliggjorts finns det generella motsättningar mellan förespråkare av feminism och anhängare av Sverigedemokraterna. Partiet blir konsekvent anklagat för att föra en politik som är missgynnande för kvinnor och HBTQ-personer. Den svenska politiska arenan har kommit att präglas mer och mer av en jämställdhetsdiskurs och flera av riksdagspartierna identifierar sig numera som feministiska. Detta kan möjligen kopplas samman med Feministiskt initiativs framgångar efter det nationella valet 2010. Feministiskt initiativ har riktat upprepad kritik mot Sverigedemokraterna och menat att deras jämställdhetsperspektiv är bristande och att deras politik är rent misogyn, vilket getts exempel på ovan. Sådan kritik och det allmänna politiska klimatet, kan ha påverkat Sverigedemokraternas sätt att ta upp och resonera kring frågor som berör jämställdhet. Den feministiska kampen befinner sig i ett uppsving och det går mer eller mindre att säga att det förväntas av de stora partierna att de har en uttalad politisk strategi för att hantera jämställdhetsproblematik och det är viktigt att betona hur man förhåller sig till ämnet. Sverigedemokraterna med sitt nationalistiska och värdekonservativa arv, verkar i en

kontext där både vänster- och högerpartier antagit det feministiska epitetet och där strävan efter jämställdhet kan upplevas som mer eller mindre obligatorisk. Det är intressant att diskutera huruvida det för Sverigedemokraterna finns en konflikt i att förhålla sig till både den nationalistiska värdegrunden och den växande feministiska rörelsen, vilket också görs i studiens sista kapitel.

2. Syfte och frågeställningar

I studien ska det bli tydligt vilka förståelser av familj och jämställdhet som ligger till grund för Sverigedemokraternas familjepolitik. Förhoppningen är att det ska framgå hur sådana ämnen kan konstrueras retoriskt hos ett politiskt parti som har en explicit jämställdhetspolitik och samtidigt sina rötter i en ideologi som traditionellt motarbetat kvinnlig emancipation. Utöver detta är det övergripande syftet med studien att öka förståelsen för hur ideologier kan döljas i argumenterande texter och hur de vävs in i och påverkar argumentationen. En väl utarbetad retorik är ett viktigt verktyg vid opinionsbildning. Kunskaper kring detta är användningsbara för politiker och journalister, såväl som för privatpersoner. De ger redskap, dels för att formulera egna övertygande argumenterande texter, och dels för att se bortom det första lagret av en talares retorik och skapa sig välgrundade uppfattningar av avsändare och budskap.

Det studien syftar till att undersöka är alltså:

- Vilka ideal kopplade till familje- och jämställdhetsfrågor går att urskilja i Sverigedemokraternas familjeretorik?
- Vilka mellanmänniska relationer konstrueras inom ramarna för familjen?
- Hur förhåller sig dessa ideal och relationer till de värden som finns hos andra nationalistiska, konservativa rörelser?

3. Uppsatsens disposition

En forskningsöversikt följer i kapitlet nedan, där sättet att tala om familjekonceptet hos en rad politiska rörelser i en internationell kontext redogörs för. Rörelserna ligger nära Sverigedemokraterna i deras politik och har ett gemensamt nationalistiskt och konservativt arv. I kapitlet blir det tydligt hur dessa rörelser och deras retorik hänger samman med Sverigedemokraterna och vilken relation studierna har till den här uppsatsen. De teoretiska

utgångspunkter och begrepp jag har i analysen respektive i den avslutande diskussionen kommer sedan och följs av mitt tillvägagångssätt vid retorikanalysen. Efter det presenteras det material som ligger till grund för analysen med en kort beskrivning för varje text. Min egen forskarobjektivitet diskuteras sedan. I etikkapitlet resonerar jag kring vilken hänsyn som bör tas till avsändarna av materialtexterna. Ett antal begrepp tas upp och förklaras innan det slutligen är dags för analysdelen. Där går jag en för en igenom texterna med hjälp av de verktyg som redogörs för i metodavsnittet. Allra sist rundas uppsatsen av med en diskussion där analysen och den teoretiska bakgrunden sammanfattas och knyts ihop.

4. Internationell forskningsöversikt

4.1 Sverigedemokraterna och den nationalistiska ideologin

Sverigedemokraterna och flera av deras samtida likar i Europa, såsom Front National i Frankrike och Vlaams Belang i Belgien har sina rötter i fascistiska och nazistiska rörelser (Mulinari & Neergaard 2010, s 47). Flera av partiets ledande personligheter har tidigare varit aktiva i grupperingar som Bevara Sverige Svenskt och Nordiska rikspartiet (Mattsson 2009, s 18). Utöver detta har Sverigedemokraterna en tydlig koppling till andra högerpopulistiska rörelser i och med deras förhållningssätt i kulturella och sociala frågor. De har gemensamt med dessa att de överdriver vikten av och hotet mot den nationella identiteten, har en restriktiv immigrationspolitik, generellt förespråkar hårdare straff, vill återgå till mer traditionella könsroller och tar avstånd från feminism (Norocel 2010, s 170). Vanligt bland högerpopulister är att de stöttar upp det nationella idealet med hjälp av rasism, misogyni och homofobi (ibid.).

För nationalistiska rörelser är det avgörande att lyckas beskriva människor inom den nationella gemenskapen som enhetliga (Finlayson 1998, s 108). Dessa rörelser uppehåller sig därför vid att tillskriva folket som de representerar egenskaper, samtidigt som de avsäger sig andra. Nationen och medlemmarna av den får på så sätt gemensamma symboliska betydelser. Den här nationella identiteten kan användas för att naturalisera en viss ideologi. Om sociala värden får status som något sprunget ur den nationella identiteten, ses det som något naturligt, objektivt sant och blir hegemoniskt underbyggt (a.a. s 109).

Sverigedemokraterna är försiktigare än många andra nationalistiska rörelser med att tillskriva sig en specifik religionstillhörighet och deras kristna värdegrund är inte lika

framträdande. De beskriver sig själva som ett icke-konfessionellt parti, men menar att den svenska staten inte bör vara religiöst neutral och att "[k]ristendomen är intimt sammanvävd med den svenska kulturen och identiteten" (Sverigedemokraterna 2011, s 27).

Det Sverigedemokraterna och övriga högerpopulistiska rörelser har gemensamt är deras uttalade nationalistiska och konservativa hållning i sociala frågor. De har både en innehållsmässig gemenskap med dem och ett historiskt arv som länkar dem samman över tid och rum.

4.2 Nationalism, kvinnlig emancipation och kärnfamilj

Mulinari & Neergaard (2014) konstaterar att Jimmie Åkesson och andra representanter för partiet tenderar att väva in jämställdhetsfrämjande argument i en invandrarkritisk diskurs. Exempelvis används strävan mot jämställdhet och "svenskhets" som förstärkning av idéer om att muslimska män är överrepresenterade bland våldtäktsförövare och att simundervisningen i skolan riskerar att bli könssegregerad på grund av islams ökande inflytande (a.a. s 48).

Renata Salecl har visat hur kvinnors rättigheter i det forna Jugoslavien fått utstå motstånd genom att nationalistiska, ofta religiöst präglade, diskurser beskrivit abort som ett hot mot nationell expansion (i Finlayson 1998:108). Kvinnorna som nyttjar dem ses som omoraliska eftersom de hindrar födseln av "små kroater" och går emot sina pliktfyllda roller som barnaföderskor. Också i Frankrike och Danmark har Front National respektive Dansk Folkeparti uttryckt oro över att det inte föds tillräckligt många landsmän i förhållande till immigrerande grupper med muslimsk bakgrund (Mulinari & Neergaard 2010, s 56). Även om högerextrema rörelser har och har haft en övervägande del manliga anhängare, sällar sig självklart även kvinnor till dem. Perspektivet om kvinnor som barnaföderskor innebär att kvinnor har en avörande roll i nationens fortlevnad. I rörelser där det här kvinnoidealet är aktuellt, blir kvinnor genom detta, samtidigt som de underordnas, framhävda som viktiga, vilket kan vara en förklaring till varför kvinnor tilltalas av dessa grupper och underkastar sig deras misogynia retorik och politik (ibid.).

1987-1988 lade den högerkonservativa regeringen i Storbritannien fram ett förslag på att kriminalisera främjande av homosexualitet för verksamheter som mottog kommunalt ekonomiskt stöd (Finlayson 1998, s 109). I den diskursen beskrevs heterosexualitet som avgörande för nationens överlevnad, medan det som inte orienterade sig mot kärnfamiljen utgjorde ett hot mot traditioner och beteenden som majoritetsbefolkningen var uppfostrade med. Homosexualitet som relationsform placerades då utanför den nationella samhörigheten. Mulinari och Neergaard framhåller att radikala högerextrema förhåller sig på liknande sätt

gentemot rasifierade och homosexualitet (Mulinari & Neergaard 2010, s 55-56).

Homosexualitet får i dessa gruppers retorik framstå som ett hot mot det naturliga och rena och ett systematiskt uteslutande av dessa grupper karaktäriserar högergruppernas förhållningssätt.

Adams historieövergripande studie av pro-family-kampanjer i USA, visar vilka retoriska grepp de konservativa högerextrema rörelserna använt och använder sig av som motstånd till kvinnors ökande självständighet och för att återuppliva traditionella värden kopplade till familjer som de anser har brutits ner. Rörelsernas engagemang bottnar i en oro över minskat antal giftemål och fler skilsmässor, homoäktenskap och ensamstående föräldraskap (Adams 2007, s 502). Hon observerar att ett mönster går att urskilja vad gäller intensifieringen av dessa gruppers verksamhet, nämligen att det historiskt har korrelerat med den feministiska kampens landvinningar. Här exemplifieras på ett tydligt sätt konflikten mellan den nationalistiska ideologin och kampen för kvinnors rättigheter. Kampanjerna drivs mestadels av högerextrema, kristna grupper. Adams hittar tre framträdande teman som diskurserna kretsar kring. Först och främst målas (den vita, heterosexuella) kärnfamiljen upp som något "naturligt". Faktiskt existerande familjer kan ställas emot det här familjeidealet och pekats ut som avvikande, omoraliska och onaturliga. Den naturliga familjen är, enligt talespersoner för rörelserna, grunden och själva vävnaden i samhället och alla samhällsliga institutioner. Ytterligare ett tema är det om hotet mot den naturliga familjen. De två huvudsakliga krafter som orsakar "familjens" förfall är i den här diskursen kvinnors skenande individualism och de rättigheter feminister formulerat och gjort anspråk på (a.a. s 517). Det sista temat är det om den naturliga familjen som en patriotisk familj. Kärnan i det temat är synen på hemmet som nationens födelseplats (a.a. s 519). En bild av familjen återgår i samhällets uppbyggnad och utgör ett metaforiskt koncept där samhällsapparaten ses som uppbyggd på samma sätt som en kärnfamilj.

Att tala om nationen som en "familj", är ett av de vanligaste sätten att konceptualisera staten (a.a. s 518). Högerpopulister, menar Norocel, målar gärna upp en bild av nationen som en familj där de olika medlemmarna är beroende av en stark fadersgestalt högst upp i hierarkin, medan partier på vänsterflanken ser samma "patriark" som vårdande och beskyddande (Norocel 2010, s 171). I Sverigedemokraternas politiska diskurs har det visat sig finnas en stark manlig figur förkroppsligad i "den konservativa sonen", ett maskulinitetsideal som anhängare uppmanas efterleva och enas kring i politiskt motstånd. Fadern, alltså staten, kritiserats för att ha vanvårdat sin familj (ibid.), samtidigt som han verkar överbeskyddande gentemot de grupper som varken behöver det eller förtjänar det (a.a. s 176). Metaforer fungerar som bäst i extremistiska partier, då de översätter svårbegripliga politiska resonemang

till enkla koncept (a.a. s 173). Dessa metaforer är inte bara retoriska konstruktioner, utan sträcker sig bortom språkets domän (ibid.). Det betyder att man med språkliga eller andra symboliska medel konstruerar en mental föreställningsbild, eller ett koncept av ett fenomen.

4.3 Den här studien

Studierna i det här avnittet berör familjefrågor utifrån ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv och fokuserar på material hämtat ur både samtida och äldre rörelser i internationell kontext som alla har en stark konservativ och ofta kristen värdegrund.

Norocels studie lyfter framför allt fram hur metaforer kring heteronormativa maskuliniteter används som retoriska verktyg. Studien tangerar givetvis mina områden, men lägger huvudsaklig vikt vid hur "familjen" konstrueras som en metafor för det politiska systemets uppbyggnad och funktioner. Detta tas upp också i min studie, men jag lägger samtidigt vikt vid hur mellanmänniskliga relationer och familjekonceptet som sådant konstrueras retoriskt och hur detta står i relation till Sverigedemokraternas jämställdhetsdiskurs. Om detta saknas i dagsläget forskning. Min studie kompletterar tidigare forskning i och med att Sverigedemokraterna utger sig för att verka för jämställdhet, medan de tidigare studieobjekten målat upp kvinnors kamp för frigörelse som förkastlig och hotfull.

Forskning som gjorts om Sverigedemokraterna och deras högerextrema motsvarigheter i övriga Europa tenderar att handla om partiernas migrationspolitik och rasistiska förhållningssätt (Norocel 2010, s 172). De studier som berör partiets familje- och jämställdhetsdiskurser, har tyngdpunkt på hur deras kritiska förhållningssätt till invandring tar stöd i exempelvis idén om den nationalistiskt "rena" formen av relationer. Hur "familjen" och relationerna inom den konstrueras genom Sverigedemokraternas retorik är i den tidigare forskningen sekundärt. De nämnda studierna lyfter fram den nationella identiteten som viktig i den politiska retoriken. Lagstiftning och socialpolitiska strukturer som begränsar kvinnors rättigheter och möjligheter har underbyggts av exempelvis ett sätt att tala om kvinnor som föderskor av nya medlemmar av den nationella gemenskapen. Försök från kvinnor och HBTQ-personer till att bryta sig ur missgynnande situationer har beskrivits som egoistiskt och skadligt för den nationella identiteten. Som tidigare nämnt skiljer sig kontexterna åt för flera av dessa rörelser och Sverigedemokraterna, men likheterna dem emellan är vid en djupare läsning påtaglig. Därför är det intressant att känna till något om hur nationalistiska rörelser pratat om familjerelaterade ämnen historiskt och fundera över vad som skiljer och förenar dem. Det går då att spekulera i vad det är i den aktuella kontexten som gör att rörelser med

gemensam värdegrund uttrycker sig med olika medel för att förmedla liknande budskap.

5. Teori

5.1 Konceptuella metaforer

Norocel (2010) konkretiserar med hjälp av begreppet konceptuella metaforer de teman som han hittar i sitt material. Att titta på de koncept som byggs upp och återskapas i en text, hjälper en att avslöja vilka värderingar som ligger till grund för de språkliga konstruktionerna i materialet. I Karlberg och Mrals analysmodell som jag redogör för i metodkapitlet, används begreppet metafor som ett språkligt grepp där "ett ord överförs till ett sammanhang där det naturligen inte passar in. Metaforen bygger på att det finns likhet mellan det som avses och det bildliga uttryck som används" (Karlberg & Mral 1998, s 50). Konceptuella metaforer fungerar något annorlunda. De handlar om hur mer övergripande metaforiska koncept konstrueras i materialet. George Lakoff och Mark Johnson (1980) menar att metaforer är en grundläggande del av vårt konceptuella system och genomsyrar vårt dagliga tal, tankar och handlingar (a.a. s 3). Man kan därför genom att studera metaforer i språket få insyn i hur det kognitiva konceptuella systemet fungerar. För att exemplifiera detta, visar de på hur vi kan prata om konceptet *diskussion* i termer av *krig*: "Your claim is *indefensible*", "He *attacked every weak point* in my argument", "If you use that *strategy*, he'll *wipe you out*" (a.a. s 4). En diskussion är inte på något självklart sätt en underkategori av krig, men det är så vi strukturerar vår förståelse av och vårt sätt att tala om konceptet. I ett annat kulturellt sammanhang hade samma koncept kunnat förstås som exempelvis en dans (a.a. s 5). Vi hade då uppfattat och utfört diskussioner på ett annat sätt än vi gör med den metaforiska strukturen i exemplet. Med detta visar Lakoff och Johnson att den här typen av metaforer där ett koncept tar form inte är avgränsat till det rent lingvistiska området, utan säger något om våra kognitiva strukturer, attityder och verklighetsuppfattningar. Den konceptuella metaforen kan, men behöver inte byggas upp av språkliga metaforer, utan kan ta form genom rena resonemang.

Metaforiska uttryck har ingen mening när de förekommer avskilda från en kontext. De betyder olika saker i olika sammanhang och det är av vikt vilka sociala och politiska attityder en talare har för den avsedda och uppfattade innebörden av en metafor (a.a. s 12). De mest grundläggande värderingarna i en kultur skiner igenom i vår användning av metaforer i språket (a.a. s 22).

I den tidigare forskningen har forskarna hittat exempel där begreppet konceptuell metafor går att tillämpa. Norocel tillämpar uttryckligen begreppet, medan det i Adams, Mulinari & Neergaard och Finlaysons studier talas om teman. Jag tolkar deras fynd som motsvarigheter till de konceptuella metaforer Norocel pekat ut, eftersom de alla visar på hur retoriska koncept konstrueras i nationalistiska rörelserns sätt att tala om familj och jämställdhet. Abort, feministisk kamp och icke-heterosexuellt begär har beskrivits med hjälp av metaforen eller temat ”hot” (Adams 2007, s 517, Finlayson 1998, s 108, Deland, Hertzberg & Hvitfeldt 2010, s 55-56), något som raserar viktiga samhälleliga värden och ska bestridas precis som en farlig fiende. Speglingen av kärnfamiljen i det samhälleliga systemet, där staten konstrueras som en faderlig gestalt, är ytterligare framträdande metaforer (Adams 2007, s 518, Norocel 2010, s 171). Kärnfamiljen konstrueras inom dessa konceptuella metaforer som idealisk och beskyddansvärd. Dessa är metaforer som studien utgår ifrån när materialet diskuteras. Med förgivettagandet att Sverigedemokraterna har gemensamma drag med sina ideologiska likar, undersöks om, och i så fall hur, spår av de konceptuella metaforer som hittats i retoriken hos dessa rörelser går att urskilja i materialet som är aktuellt för studien.

I analysdelen kommer inte begreppet konceptuell metafor att nämnas, utan det blir aktuellt först i den avslutande sammanfattningen.

5.2 Hegemonibegreppet

Sverigedemokraterna har länge varit ett parti med en övervägande del manliga väljare och har kritiserats för att vara ett parti som negligerar kvinnors intressen. De har numera en explicit jämställdhetspolitik (Sverigedemokraterna 2011, s 24-25) och det särskilda förbundet SD-kvinnor, där jämställdhetspolitiska frågor behandlas aktivt.

I min problemformulering ställer jag frågan om vilka grundläggande värden Sverigedemokraterna underbygger sin familjeretorik med. Eftersom partiets jämställdhetspolitik och familjepolitik till stor del drivs av partiets kvinnliga representanter, är *hegemoni* ett intressant begrepp att väga in, då partiet har utstått kritik för sin politik, som bland annat kallats för kvinnofientlig. Begreppet görs gällande först i den avslutande sammanfattningen, för att undvika att analysen blir politiskt färgad. I samband med att begreppet tillämpas, är det också nödvändigt att anta perspektivet hos partiets kritiker, nämligen det att män är strukturellt överordnade kvinnor. Någon snävare avgränsning av det feministiska perspektivet än så görs inte, eftersom kritikernas politiska tillhörighet är spretig och i flera fall okänd. Sociologen R. Connell beskriver hegemoni som "den kulturella dynamik som gör att en grupp kan hävda och upprätthålla en ledande position i samhällslivet"

(Connell 1999, s 101). Den hegemoniska ordningen upprätthålls genom en allmän social acceptans av att en grupp överordnas andra grupper. Connell har använt sig av det för att beskriva hur klasskillnader legitimeras genom att ett samförstånd kring skillnadernas rimlighet reproduceras i alla samhällsklasser (Connell 1977), men jag intresserar mig av hur hen applicerar det på konstruktionen av överordnade maskuliniteter. De hegemoniska maskuliniteterna får som sagt sin ställning genom en strategi som grundar sig i acceptans, även från underordnade gruppers håll. Vilken eller vilka maskuliniteter som står högst i rang är föränderligt och nya typer av maskuliniteter kan göra anspråk på toppositionerna (Connell 1999, s 101). Olika maskuliniteter hamnar olika högt i hierarkin och de maskuliniteter som vanligen hamnar i de lägre skikten är de som inte besitter de egenskaper män och maskulinitet historiskt har förknippats med, exempelvis heterosexuellt begär. Connell menar att de som inte uppfyller det nämnda kriteriet har varit det främsta symboliska målet för USA:s religiösa högerpartier (a.a. s 102).

Min studie kommer bland annat att fokusera på hur mellanmännsliga relationer inom ramen för familjen tar form i Sverigedemokraternas retorik. Connells hegemonibegrepp är relevant eftersom det gör det möjligt att, dels visa på hur en ojämställd ordning kan upprätthållas av både kvinnor och män, och dels hur olika familjekonstellationer premieras framför andra i och med det heteronormativa idealet. Idéer om maskulinitet och femininitet går inte att bortse ifrån när man pratar om familjefrågor och jämställdhet. Begreppet är självklart bara relevant för de delar av materialet som producerats av partiets kvinnliga medlemmar. Det hade varit mycket intressant att undersöka material författat av manliga representanter för maskulinitetshierarkiernas lägre nivåer inom partiet, för att se om hegemonibegreppet är tillämbart på det, men jag har tyvärr inte hittat något sådant.

6. Metod

6.1 Valda delar ur Karlberg och Mrals retorikanalytiska modell

Jag använder mig av valda begrepp för att urskilja vilka retoriska grepp Sverigedemokraterna använder och vilka symboliska innebörder begrepp som 'familjen' får genom dessa. För att genomföra studien använder jag delar av Karlberg och Mrals (1998, s 21-58) analysmodell, med tonvikt på texternas retoriska kontexter, teser och argumentationer. Jag redogör här nedanför kortfattat för de aspekter och begrepp som används i min analys.

6.2 Kontexten

Karlberg och Mral's modell i sex steg börjar med att kartlägga den retoriska kontexten (Karlberg & Mral 1998, s 21-27). Det handlar om att klargöra vilken *genre* texten tillhör och på vilken arena den framträder. Det kanske rör sig om en debattartikel i en tidning eller ett festtal. Genom att fastställa genren av en text och vilken tradition den typen av text tillhör, kan en mottagare förstå hur hen bör förhålla sig till budskapet i den (Renberg 2007, s 16). Våra förkunskaper och förväntningar om texten vi har framför oss, påverkar tolkningen av den.

Man bör också avgöra vilken retorisk genre det rör sig om. Enligt den klassiska retoriken kan tal delas in i tre genrer. *Genus deliberativum* är det politiska talet. Kontexten behöver inte nödvändigtvis vara politisk, utan det kan handla om att i privata sammanhang argumentera för att få lyssnarna att acceptera ens tes. *Genus demonstrativum* innefattar ceremoniella tal av olika slag. Ett sådant tal karaktäriseras av att det riktas mot någon eller något som talet syftar till att hylla, eller klandra. *Genus judiciale*. Detta är den sortens tal som förekommer i rättegångar, men som Karlberg och Mral påpekar numera också förekommer i media gentemot människor med makt.

Man bör också fastställa den retoriska situationen. Här tar man reda på och redogör för relevant kringfakta om texten, vilket jag dels gör i kapitlet Material och dels i introduktionen till varje analyserad text. Man bör också resonera kring vilka normer och förväntningar situationen skapar för hur budskapet presenteras. Viktigt är också vilken tänkt målgrupp, och faktisk publik, som texten når fram till. Mottagarnas attityder kommer att påverka mottagandet av texten. Detta innebär också omvänt, att deras förväntade attityder kan påverka hur texten utformas.

6.3 Argumentationsanalys

För att bryta sönder och kartlägga textens budskap och de argument som verkar för det, kan man göra en analys av argumentationen (Karlberg & Mral 1998, s 36-44). Ofta kan man vid första anblick urskilja både huvudbudskapet och de huvudsakliga argumenten i en text, men det kan finnas förutfattningar och värderingar subtielt inbyggda i argumenten som i en kartläggning lyfts fram i ljuset. Med hänsyn till min ambition att ta reda på hur Sverigedemokraterna i sin retorik förhåller sig till de konceptuella metaforer som visat sig i den tidigare forskningen, är det därför fördelaktigt att göra en djupgående analys av argumentstrukturen.

Argumentationsanalysen inleds med att man fastställer argumentationens *tes*. Tesen kan vara explicit eller oformulerad och underförstådd. Finns det ingen tydligt uttalad tes, försöker man hitta textens mest kärnfulla och övergripande budskap. Ett påstående som understödjer tesen, men som inte är formulerad som ett argument, kallas för *undertes*. En text kan också innehålla en *antites*. Detta är ett vanligt inslag i politiska debatter och innebär att man går till angrepp mot en motståndares ståndpunkt.

Nästa steg är att urskilja och rada upp de argument som stöder tesen. Dessa kallas inom retoriken för *probatio*. Argumenten som stöder tesen kategoriseras som huvudargument och stödargument. Stödargumenten kan ses som sekundära argument som inte stöder själva tesen, utan underbygger huvudargumenten. De argument som talaren använder för att bemöta och förebygga kritik, kallas *refutatio*.

Två utav texterna jag analyserat är intervjuer i talad form som transkriberats antingen av mig eller avsändaren av artikeln där den publicerats. En annan utav texterna är en debattartikel där en annan skribents text bemöts. I båda fallen kommer andra röster än avsändarna av materialet till tals och därför har jag frångått tillvägagångssättet med nedbrytning av texten och uppställning av argumenten och i stället skrivit ut de övriga personernas argument och låtit avsändarnas motargument stå i direkt anslutning till dem. Detta för att kontextualisera avsändarnas teser och argument.

Efter att på det här sättet ha kartlagt tes och de argument som texten innehåller, kan en bedömning av argumentens *hållbarhet* och *relevans* göras. Detta har jag bara valt att nämna i de situationer där jag bedömer att det tillför något till analysen, alltså om det kan säga något om de familjerelaterade koncept som ligger till grund för retoriken. Gör man detta är det viktigt att ställa argumenten mot talets kontext. Ett argument kan vara relevant och hållbart för en viss publik, men ointressant och rent lögnaktigt för en publik med en annan förståelse av verkligheten. Styrkan i argumenten bör ställas i relation till de tänkta mottagarna (Renberg 2007, s 33).

6.4 Grundläggande medel för att övertyga

Argumenten delas i Karlberg och Mrals modell in efter retorikens kanske mest kända begrepp *ethos*, *logos* och *pathos* (Karlberg & Mral 1998, s 40-43). Ett argument som syftar till att stärka talarens *ethos*, handlar om att stärka hens auktoritet och trovärdighet. I retorikens termer kallas detta *delectare*, alltså att behaga, roa och väcka förtroende (a.a. s 31). Det kan ske genom att betona sin kunskap, sin yrkestitel, eller genom att med ett välkänt citat ge tyngd åt sin argumentation. Identifikation är också ett sätt att stärka sitt *ethos* (Renberg 2007, s 27).

Talaren skapar en känsla av samhörighet genom att framhäva gemensamma erfarenheter och intressen med åhörarna.

Logosargumenten, som hör ihop med språkhandlingen *docere* - att upplysa och informera - är de som åhörarna ska dra slutsatser utifrån och som vädjar till förnuftet. Det handlar alltså inte om att agitera känslor hos åhörarna, utan om att presentera logiska och rimliga resonemang, gärna med stöd i statistik eller exempel.

Pathosargumenten är de som ska vinna vår övertygelse genom att spela på våra känslor. Det kan vara känslor av oro eller hopp inför framtiden, eller av ansvar och sympati för en förtryckt samhällsgrupp. Genom att utnyttja de möjligheter som ethos, pathos och logos ger, går det att paketera ett budskap så att det mottas på önskvärt sätt och få texten att fungera övertygande. Ett väl formulerat pathosargument, kan till exempel hindra mottagaren från att se brister i ett arguments logik.

6.5 Stilfigurer

Troper säger något annat eller något mer än de faktiska orden. Det handlar om symboliska uttryck som metaforer, allegorier, ironier, fabler, besjälningar, liknelser och metonymier. Det kan också vara visdomsord och citat.

Ornament är språkliga konstruktioner där orden behåller sin ursprungliga betydelse. De ger texten struktur och rytm. Det kan vara allitteration, antiteser, hopningar och hopningar. Möjligen skulle det kunna handla om vilka politiskt värdeladdade ord som binds samman eller blir motsatser.

6.6 Metodurval

Karlberg och Mrals retorikanalytiska modell ger verktyg till en mycket omfattande analys och möjliggör att ett stort antal aspekter av en text kan behandlas. Fördelen med att göra en retorikanalys för att ta reda på vilka konceptuella metaforer Sverigedemokraterna använder sig av, är just möjligheten att kontextualisera och bryta upp texten och sedan syna argumenten. Metoden underlättar för att urskilja vilka övergripande föreställningar och värderingar, konkretiserade i konceptuella metaforer, som ligger inbäddade i texterna och som man kanske missar vid en vanlig läsning av texten.

Att ta hänsyn till alla delar av modellen hade dock inte tjänat något syfte, utan mest tagit upp tid och utrymme. De sex steg författarna redogör för, glider ofta in i varandra och delar av analysen riskerar därför att bli redundanta om man väljer att följa modellen slaviskt. Alla analysverktyg är heller inte tillämpliga på alla texter. Jag har därför valt ut de bitar som

enligt min bedömning säger något om min problemformulering och använt dem där det varit lämpligt.

Som tidigare nämnt använder jag bara analysmomentet att bedöma hållbarhet och relevans i argumenten där det tillför något till analysen. Hade mitt syfte med studien varit att bryta ned och motbevisa teserna i texterna, hade detta varit mer intressant, men i analysen har den här aspekten bara plockats med där det hjälper till att urskilja underliggande värderingar i argumenten.

Karlberg och Mrals modell tar upp disposition som en analysaspekt. De argumenterar för att sättet en text är organiserad på har betydelse för den övertygande processen (Karlberg & Mral 1998, s 28). Jag har valt att inte ta särskilt stor hänsyn till hur texternas stycken och argument är placerade i relation till varandra, eftersom det inte är särskilt talande för vilka övergripande konceptuella metaforer talarna målar upp med sina argument. Den biten är mer intressant om man till exempel vill diskutera argumentens (tänkta) effekt hos mottagarna.

7. Material

Det föll sig naturligt att leta efter lämpligt material på Sverigedemokraternas hemsida, eftersom de texter som finns publicerade där får antas vara representativa för partiets allmänna hållning. En utav de analyserade texterna är den med rubriken *Sverigedemokraterna, familjen och jämställdheten* som hittas på partiets hemsida i principprogrammet. Där beskrivs kortfattat hur partiet ställer sig i frågor som rör familj och jämställdhet. Principprogrammet fastställdes 2011.

På SD-kvinnors hemsida finns texten *Nej till subventionerade aborter för utländska kvinnor*. Texten är en debattartikel och avsändarna är Therese Borg, Hanna Wigh och Julia Kronlid. Den är särskilt intressant med hänsyn till hegemonibegreppet, eftersom skribenterna är kvinnor och eftersom de argumenterar för inskränkningar i en fråga som varit i absolut fokus för kvinnorörelsen historiskt, nämligen rätten till sin egen kropp och fri abort. Argumentationen berör inte så mycket utländska kvinnors tillgång till subventionerade aborter som rubriken antyder, utan diskuterar mest fosters rättigheter och vuxna kvinnors och mäns ansvar vid familjebildning.

Nästa text är en intervju med Anna Hagwall som sändes den 1:a juli 2014 i P4 Dalarna. En reporter stället frågor kring bland annat abort och homosexuellas och ensamstående rätt att adoptera barn. Hagwalls uttalanden i intervjun väckte starka reaktioner i media. De delar

av intervjun som inte berör familjefrågor har inte transkriberats och analyserats, eftersom de inte är relevanta för studien. Hon pratar även i de delarna om jämlikhet, men eftersom det hon pratar om fallet utanför ämnet familj, har dessa delar valts bort.

En artikel där Hagwall fick försvara sina påståenden publicerades några veckor senare i Dagens Nyheter. Eftersom texterna har ett nära samband har också den här intervjun analyserats. I den senare texten resonerar Hagwall mer utförligt kring frågeställningarna. Hon har haft tid att ta del av kritiken den första intervjun genererade och förtydligar här hur hon menade när hon svarade som hon gjorde. Hon tar dock inte avstånd från sina uttalanden.

Ett antal motioner författade av sverigedemokratiska politiker har också analyserats. Urvalet gjordes genom att, från riksdagens hemsida, plocka ut alla motioner som berör jämställdhets- och familjefrågor publicerade de senaste två åren. För att inte riskera att missa något av intresse, provade jag att både använda sökord som ”familj”, ”jämställdhet” och ”barn” i letandet, och att utan sökord bläddra igenom rubrikerna och gallra ut alla motioner som kunde tänkas beröra familje- och jämställdhetsfrågor. Jag upplever att motioner har en ultimatumform för att göra retorikanalys på, eftersom de har en tydligt formulerad tes som underbyggs av ett antal argument och avslutas ofta med en avrundande upprepning av tesen. Det finns inte mycket utrymme för att tappa bort sig i argumentationen. Däremot är de för det mesta mycket kortfattade. David Lång och Per Ramhorns motion om att föräldradagarna inte bör kvoterats, som jag nämner nedan, innehåller exempelvis bara några rader text. Därför är det en fördel att analysera ett flertal motioner och se vilka gemensamma drag som finns att urskilja.

Den första motionen som analyseras är 2013/14:C381 som publicerades den 2:e oktober 2013 och handlar om gemensam vårdnad. Motionen är skriven av riksdagsledamot Margareta Larsson. Hon argumenterar för att män, i jämställdhetens namn, bör ha ökade rättigheter vid oenighet om vårdnad av barn.

I motion 2013/14:Sf341, publicerad den 13:e september 2013 argumenterar David Lång och Per Ramhorn för att jämställdhetsbonusen ska avskaffas. De tar stöd i en undersökning gjord av Demoskop där siffrorna visar att lagstiftningen i fråga har ett lågt stöd bland befolkningen.

Motionen 2013/14:Sf260, från den 26:e september 2013, har två författare – David Lång och Julia Kronlid. De anser att de 30 dubbeldagar som föräldrar tillåts ta ut efter förlossningen, alltså de dagar då de kan vara lediga samtidigt, bör fördubblas. Dubbeldagarna bör dock inte vara obligatoriska att utnyttja, eftersom varje familj är unik och har olika behov. Valfrihet är ledordet i den här texten.

Nästa motion, 2013/14:Sf340, publicerades den 20:e september 2013 och är ett mycket kortfattat stycke text där de öronvikta föräldraersättningsdagarna förkastas och familjers självbestämmanderätt åberopas. Motionen är skriven av David Lång och Per Ramhorn.

Motion 2013/14:Sf2 från den 9:e oktober 2013 behandlar en proposition om föräldraförsäkringen där det föreslås att de resterande 96 föräldradagarna efter barnets första fyra år ska fördelas proportionerligt mellan föräldrarna. Författarna David Lång och Per Ramhorn är kritiska till förslaget och betonar vikten av familjers egen fria vilja.

I den sista motionen som analyseras, 2013/14:So601, förespråkas en sänkt abortgräns. Den nuvarande gränsen för fri abort utan socialstyrelsens inblandande är 18 veckor. De fem avsändarna Carina Herrstedt, Mattias Karlsson, Julia Kronlid, Margareta Larsson och Per Ramhorn för fram förslaget att den gränsen ska sänkas till tolv veckor. Motionen publicerades den 2:e oktober 2013.

8. Etik

Skribenterna är namngivna i alla fall utom ett, vilket gör att analysen närmar sig skribenterna personligen. De är dock offentliga personer och representanter för ett politiskt parti. De uttalanden de gör i egenskap av politiker granskas och kritiserats kontinuerligt av såväl andra politiker som privatpersoner, vilket är nödvändigt i ett demokratiskt samhällssystem. Debattartiklar och motioner är verktyg för politiker att påverka människors värderingar och beslut, varför det är mycket viktigt att undersöka vilka bakomliggande ideologiska principer och föreställningar som de politiska resonemang som förs bygger på.

9. Objektivitet

En anställning som forskare kan ställa krav på lojalitet med universitet och organisationer som spelat en roll i forskningen (Vetenskapsrådet 2011, s 17). Jag är inte anställd som forskare och upplever mig inte som bunden att leverera ett visst resultat. Mertons CUDOS-krav:

Disinterestedness, innebär att forskaren inte bör ha några andra motiv än att bidra med nya kunskaper. Vetenskapsrådet påpekar dock att kravet är svårt att uppfylla, eftersom det måste få finnas andra motiv till forskningen. De anger ambitionen att främja sina

anställningsmöjligheter som exempel (ibid.). Vad gäller mina motiv med studien, handlar det givetvis om ett personligt intresse av ämnet. Jag har en förståelse av Sverigedemokraternas politik som problematisk ur jämställdhets- och jämlikhetssynpunkt, vilket inte omöjligen färgar den avslutande diskussionen i studien. I mitt val av teori och problemformulering gör sig min förförståelse av partiets politik gällande. I analysresultaten har jag dock på ett fullt medvetet sätt lyft fram både de delar som stärker och som motbevisar min egen utgångspunkt, för att undvika partiska tolkningar av materialet. Detta har jag varit mycket noggrann med, eftersom studien annars hade förlorat i legitimitet.

10. Begrepp

10.1 Familj

I texten undviker jag att prata om *familjen*, alltså i bestämd form. Detta eftersom det indikerar att det finns en viss konstellation där individerna har särskilda relationer till varandra. I stället pratar jag om "familjer". Vissa feminister menar att begreppet "familj" ger konnotationer till heterosexuella, traditionella kärnfamiljer och att man istället kan prata om "hushåll" (Roman 2004, s 12), men ett sådant begrepp förutsätter att medlemmarna bor under samma tak, vilket inte alltid är fallet. Jag vill ha ett förutsättningslöst, öppet sätt att omnämna uppsättningar av individer som uppfattar sig som en enhet och tycker därför att "familjer" är mest ändamålsenligt.

10.2 Ideologi

Centralt i den här studien är hur Sverigedemokraternas förhållningssätt till två motstridiga ideologier tar sig uttryck i partiets retorik. Begreppet ideologi nämns frekvent och det kan därför vara av vikt att förtydliga hur det ska förstås i det här sammanhanget. Eftersom det är retoriken och inte ideologierna i sig som ligger i fokus görs ingen djupdykning i begreppets historia. Det ska, enkelt uttryckt, förstås som en uppsättning antaganden och värderingar som är nära sammanbundna med en rörelse, i det här fallet en politisk sådan. Varken nationalism eller feminism är en enhetlig och cementserad rörelse, utan inkluderar en mängd olika grupperingar, inriktningar och praktiker. Däremot finns vissa gemensamma drag mellan dessa inom respektive ideologi. Den nationalistiska ideologin utgår ifrån idéer om den egna nationens intressen och sammanhållning. Den präglas av konservativa sociala värden. Den

feministiska ideologin har ett grundantagande om ojämställda maktförhållanden kopplade till kön och anser att den ordningen bör förändras.

10.3 Text

Begreppet *text* ska i sammanhanget läsas som antingen en skriven eller talad text. Begreppet ska alltså inte förstås som enbart skrivna ord så som det för det mesta används i vardagliga sammanhang.

10.4 Jämställdhet/jämlikhet

I studien använder jag mestadels begreppet *jämställdhet*, men varierar med *jämlikhet* när det inte är uppenbart att det handlar om heterosexuella par. Texterna tenderar att kretsa kring just heterorelationer och det passar därför bättre att prata om jämställdhet. Jämställdhet handlar om kvinnors och mäns lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter, medan jämlikhet omfattar ett bredare perspektiv där alla människors lika värde är i fokus (Nationalencyklopedin, sökord jämlikhet). Vanligtvis tar man hänsyn till aspekter som samhällsklass, geografisk och etnisk bakgrund, ålder och sexuell läggning, men även andra aspekter kan vägas in.

11. Analys

11.1 Analys av text ur principprogrammet:

"Sverigedemokraterna, familjen och jämställdheten"

Kontext

På Sverigedemokraternas hemsida ligger partiprogrammet lättillgängligt. Här presenteras kortfattat partiets övergripande politik, indelad i avsnitt efter tema. I avsnittet med rubriken "Sverigedemokraterna, familjen och jämställdheten" presenteras de grundläggande värderingar och antaganden som partiet får förmodas utgå ifrån i sin familjepolitik. Att det inte finns någon signatur gör det också tydligt att texten är representativ för Sverigedemokraterna i stort. Sammanhanget gör det lätt att klassificera texten. Det är som sagt en del av ett politiskt principprogram. Budskapet är i en sådan text tydligt och kärnfullt. De åsikter som presenteras här är mycket viktiga för hur partiet uppfattas och hur texter i

andra sammanhang kommer att tolkas. Man kan därför förmoda att texten har formulerats med stor omsorg och representerar partiets grundläggande åsikter i frågor som berör familj och jämställdhet på ett korrekt sätt.

I den klassiska genreindelningen kan texten placeras i kategorin genus deliberativum. Det är ett politiskt argumenterande tal där avsändaren lägger fram argument för att mottagaren ska godta Sverigedemokraternas idéer och värderingar kring familj och jämställdhet. Texten drar också något mot genus demonstrativum, eftersom den hyllar den sverigedemokratiska familje- och jämställdhetspolitiken och framhåller den som den bästa.

En del för att förstå den retoriska situationen är att fundera över vilka som kan tänkas ta del av texten. Det är sannolikt att avsändaren har utgått ifrån att många av läsarna är presumtiva väljare som ska övertygas av de framlagda värderingarna och argumenten. För syftet att värva nya medlemmar, är det viktigt att argumentera för att Sverigedemokraternas politik är den bästa och att en röst på dem kommer att resultera i att de värderingar som texten framhåller kommer att främjas i framtiden. Andra tänkbara mottagare kan vara politiker från andra partier, eller skribenter och kritiker som letar efter bakgrundskunskap och information. Med hänsyn till sådana mottagare garderar sig avsändaren mot eventuella kritiska angrepp och antaganden genom att tydligt visa hur de ställer sig i frågor om jämställdhet och familjer.

Argumentationen

Tidigt i texten uttalas vad som verkar vara den övergripande tesen:

Det är Sverigedemokraternas övertygelse att kärnfamiljen är den samlevnadsform som har bäst grundförutsättningar att ge barnen en stabil och trygg uppväxtmiljö (Sverigedemokraterna 2011, s 24).

Huvudtesen förgrenar sig i ett par underteser. Den första säger att barn har rätt till både en mor och en far, allra helst biologiska sådana. Den andra undertesen säger att staten inte bör sanktionera adoption för varken ensamstående personer eller samkönade par och polyamorösa grupper. De kan däremot göra undantag från den regeln när det kommer till nära släktingar eller andra personer som barnet redan odlat en nära relation till.

Det första argumentet som presenteras för huvudtesen är att det finns medfödda skillnader mellan de flesta kvinnor och de flesta män, som i många fall kompletterar varandra. Det andra argumentet är att barnens bästa kommer först. Som stöd för det sistnämnda argumentet menar de att det inte är förenligt med barnens bästa att låta samkönade par och polyamorösa grupper adoptera och inseminera. I tät anslutning ger de ett stödargumentet för

stödargumentet, nämligen att det finns medfödda, komplementära skillnader mellan kvinnor och män.

Avsändaren bemöter inga uttalade motargument, men avståndstagande från en eventuell invändning mot halten av rättvisa i den Sverigedemokratiska politiken skymtas i följande stycke:

Bortsett från att vi inte anser det vara förenligt med barnens bästa att låta samkönade par och polyamorösa grupper adoptera och inseminera samt att det bör vara upp till de religiösa församlingarna själva att avgöra huruvida vigselakten skall utsträckas till att gälla även andra än två människor av olika kön, så skall personer som tillhör någon av de sexuella minoriteterna ha samma rättigheter och skyldigheter som andra. Trakasserier och förföljelse av någon människa på basis av dennes sexuella läggning är förkastligt och skall bestraffas hårt (Sverigedemokraterna 2011, s 25).

Tesen i det här refutatiestycket är att de som tillhör en sexuell minoritet ska ha samma rättigheter och skyldigheter som andra. De ska också slippa att bli trakasserade och förföljda på grund av sin sexuella läggning. Några undantag av rättigheter presenteras i början av stycket. Det första är att adoption och inseminering för samkönade par och polyamorösa grupper inte är det bästa för barnen. Det andra är att de religiösa församlingarna ska kunna neka samkönade par vigselakt. Dispositionen spelar här en roll för hur budskapet skulle kunna mottas. De båda undantagen hamnar i en sekundär ställning till ställningstagandet om lika rättigheter och skyldigheter, eftersom de nämns som hastigast tidigt i stycket och näst intill har glömts bort när man når slutet av det. Inskränkningarna i samkönade par och polyamorösa gruppers rättigheter presenteras som obetydliga avvikelser i en annars rättvis politik. De underbyggs dessutom i övriga delar av texten. På det här sättet har refutatio av en eventuell kritik utövats.

Partiets uppfattning att religiösa samfund själva ska få avgöra huruvida de ska genomföra vigslar av samkönade par, är inte direkt kopplat till idén om barnens bästa, eftersom äktenskapet i modern tid inte är den förutsättning som krävs för att skaffa barn. I det här fallet handlar det snarare om att de religiösa samfundens självbestämmanderätt väger tyngre än sexuella minoriteters rättigheter. Sverigedemokraterna tar här ställning för religionens betydelse och ställer den emot HBTQ-personers intressen.

Både i argumentationen ovan och i den som följer här nedanför går det att ana att tidigare kritik har färgat Sverigedemokraternas sätt att förhålla sig till och tala om jämställdhet. Stycket har den retoriska formen av refutatio och man får känslan av att avsändaren garderar

sig mot utomstående kritik. De menar att det bör råda en formell jämställdhet mellan kvinnor och män, men...

Det faktum att vi erkänner förekomsten av biologiskt grundade skillnader mellan könen skall inte tolkas som att vi tror att alla män respektive kvinnor är stöpta i samma form. Som alltid när man talar i generella termer handlar det om fallande skalor och utrymmet för individuella avvikelser är naturligtvis stort. Mot bakgrund av detta är det också naturligt för oss att erkänna att vissa människor kan födas med en oklar eller ombytt könstillhörighet och att dessa människor skall få samhällets stöd i händelse av att detta förhållande utgör ett problem för dem
(Sverigedemokraterna 2011, s 25).

Avsändaren hårdrar utgångspunkten om biologiska skillnader med hjälp av det metaforiska uttrycket ”stöpta i samma form”, för att visa på att principen om kvinnor och mäns biologiska skillnader går att kompromissa med i Sverigedemokraternas politik. De ”fallande skalorna” målar upp bilden av hur människotyper utifrån en fullständig kvinnostereotyp respektive mansstereotyp, dalar nedåt, rangordnade efter hur väl de stämmer in på stereotypen. I stycket väger de in situationen för människor som fötts med oklar eller ombytt könstillhörighet och intygar att dessa människor ska få stöd om detta utgör ett problem. Vad stöder består i framgår inte. Vikten av biologin syns även när avsändaren diskuterar det biologiska föräldraskapet. I en argumentation som stödjer undertesen om att barn har rätt till både en mor och en far (allra helst biologiska sådana) menar de att barn bör:

få växa upp med sina biologiska föräldrar som moders- och fadersgestalter. Barn som inte växer upp i en kärnfamilj skall ha rätt att umgås med båda sina biologiska föräldrar och i de fall detta inte är möjligt skall barnet i alla fall ha rätt att få information om vilka de biologiska föräldrarna är eller var
(Sverigedemokraterna 2011, s 24).

Som stödargument för detta anger de att det är det minst komplicerade, och därmed bästa för de flesta barn. Ett annat argument som även det stödjer undertesen är att barn i de fall då de har förlorat båda sina biologiska föräldrar, har rätt till både en kvinna och en man som ersättning för de bortgångna föräldrarna. Vidare diskuterar avsändarna sexuell läggning och biologi.

På samma sätt som vi betraktar könstillhörighet som någonting nedärvt hos de flesta människor betraktar vi även den sexuella läggningen som en medfödd egenskap hos de flesta individer. Vi motsätter oss därmed de läror som hävdar att den sexuella läggningen endast är en social konstruktion (Sverigedemokraterna 2011, s 25).

Här tar de avstånd från tänkta antagonister, förespråkare av vissa läror. Vilka grupper som förespråkar sådana läror får man inte veta. Den sexuella läggningen är inte en social konstruktion, menar skribenterna. Samtidigt står det att Sverigedemokraterna betraktar den sexuella läggningen som en medfödd egenskap hos *de flesta* individer. Vad som gäller för den grupp som inte innefattas av principen, framgår inte.

11.2 Analys av debattartikel ”Nej till subventionerade aborter för utländska kvinnor”

Kontext

På SD-kvinnors webbsida publiceras debattartiklar som i många fall också publicerats i olika tidningar och tidsskrifter. Artikeln nedan är en replik på RFSU:s generalsekreterare Åsa Regnérs debattartikel (publicerad i Expressen 26/12-11). Regnérs argumenterar för att Sverige bör subventionera aborter för kvinnor som på grund av restriktiva abortlagstiftningar i sina hemländer behöver komma till Sverige och avbryta oönskade graviditeter. Abortklimatet, skriver hon, hårdnar i Europa och i Ryssland och i vissa länder har kvinnor bara rätt till abort om deras liv står på spel.

Rätten till abort är en fråga om makt och kontroll över kvinnors kroppar. Motståndet kommer från konservativa politiker, religiösa grupper, höger - populister och -extremister. Argumenten känns igen från svensk debatt 2011. Abortkritiker ifrågasätter sena aborter, ställer krav på "samvets - frihet", föreslår adoption i stället för abort etcetera (Regner 2011, stycke 3).

Regnérs skriver inte uttryckligen att det är Sverigedemokraterna hon syftar på när hon pratar om konservativa politiker, religiösa grupper och höger - populister och -extremister, men hon påpekar att Sverigedemokraterna är det enda riksdagspartiet som inte står bakom den svenska abortlagstiftningen. SD-kvinnornas replik antyder

dessutom att partiet känner sig träffat av kritiken.

Texten är ett försvarstal, genus judiciaire, och bygger till stor del på refutatio. Partiet tycks uppleva att de politiska värderingar som de står för angripits. De argumenterar för det goda i sådana värderingar och varför motståndaren har fel i det hon skriver. Vad Regnér skrivit i sin text sätter agendan för vad som också tas upp i SD-kvinnornas text, eftersom det är ett "svar på tal". Argumenten är inte genomgående till stöd för textens tes, utan bemöter Regnérs kritik mot abortkritisk politik. Därför analyseras argumenten i anknytning till kritiken.

Argumentation

Rubriken och vissa delar av argumentationen fokuserar på huruvida kvinnor utan svenskt medborgarskap ska få tillgång till subventionerade aborter i Sverige eller inte, snarare än på familjerelationer, men till stor del går artikeln ut på att diskutera abort och ansvar ur jämställdhetssynpunkt. Abort är ett ämne som är nära sammanbundet med både familjebildning och jämställdhet, i och med den historiska kampen för kvinnans rätt till sin egen kropp.

Textens huvudtes är densamma som artikelns rubrik.

Nej till subventionerade aborter för utländska kvinnor
(Borg, Kronlid, Wigh 2012)

Ur argumentationen kan sedan några underteser lyftas fram. Dessa är inte helt lätta att avgränsa, eftersom de hänger samman och argumenten verkar samtidigt för dem. Jag har sammanfattat dem på det här sättet: (1) Abort är inte enbart en kvinnlig rättighet. (2) En liberal abortlagstiftning hör inte ihop med jämställdhet.

(3) Abortlagstiftningen i Sverige är idag för liberal, vi borde blicka utåt i Europa.

I ett stycke tidigt i texten stöds alla tre teserna. Regnér skriver i sin artikel att Sverigedemokraterna är det enda partiet som inte stödjer den svenska abortlagstiftningen. SD-kvinnorna svarar med en form av refutatio, där Regnér inte sägs emot, utan i stället får sitt påpekande bekräftat. De menar att det tyvärr endast är Sverigedemokraterna som värnar kvinnans rättigheter genom att stödja rätten till abort i Sverige och som samtidigt vill värna de ofödda barnens rättigheter bland annat genom att förespråka sänkta tidsgränser för abort. Skribenterna påvisar med sitt bekräftande av Regnérs iakttagelse att det går att se samma företeelse ur olika perspektiv. Det stämmer att de inte stödjer den nuvarande abortlagstiftningen, åtminstone inte alla delar, och det bör inte andra partier göra heller, menar

de. De stödjer rätten till abort och kopplar samman det med kvinnors rättigheter, men vill samtidigt sänka tidsgränsen för abort. Detta går att kombinera, framgår av formuleringen.

Som argument för tesen om att abort inte enbart är en kvinnlig rättighet anger skribenterna att den nuvarande lagstiftningen sänder ut signaler om att det ofödda men högst levande barnet inte har något som helst värde och helt saknar rättigheter. Skribenterna spelar i den här argumentationen på pathoskortet när de använder benämningen ”barn” om fostret och samtidigt menar att det är ”i allra högsta grad levande”. Ordet har här bestämd form, vilket till och med kan få en att se ett specifikt barn framför sig. Nationalencyklopedins definition av barn är ”en människa under skedet mellan födelsen och vuxen ålder”. Ett barn kan enligt samma artikel också vara ”ett dödfött barn som avlidit efter utgången av 22:e havandeskapsveckan”. Efter den 22:e veckan skulle man alltså kunna använda benämningen ”barn”. Det är också vid den tiden ett foster anses kunna överleva utanför livmodern (1177 Vårdguiden). Det kan dock inte vara så långt gångna foster skribenterna syftar på, eftersom abort inte tillåts efter den 18:e graviditetsveckan med undantag av om det finns särskilda skäl (SFS nr: 1974:595 *Abortlag*). Det är en överdrift, eller hyperbol som den retoriska termen lyder. Fostret har i skribenternas retorik utvecklats till ett fullt levande barn.

Skribenterna menar att de ”värnar” både om kvinnors och ofödda barns rättigheter. Ordvalet indikerar att de båda är något som riskerar att hotas och som man bör beskydda. Skyddet av kvinnors rättigheter får dock ge vika till förmån för fostrens. Uttrycket antyder att en konceptuell metafor ligger till grund för argumentationen. Ett hot utifrån – den liberala abortlagstiftningen – görs till en antagonist som är ute efter att skada det ofödda fostret. Till stöd för tesen om att Sveriges abortlagstiftning är för liberal skriver Sverigedemokraterna:

Att angripa abortlagstiftningen i andra länder i syfte att ge kvinnor rätt till sina egna kroppar är jämförbart med att lindra symptomen istället för att bota sjukdomen. Ska kvinnors rättigheter säkras borde fokus ligga på att föra ett respektfullt samtal, både inom Sverige och med andra länder, om förbättringar av det förebyggande arbetet för att hindra oönskad graviditet (Borg, Kronlid, Wigh 2012, stycke 7).

Här används en liknelse för att betona hur viktigt Sverigedemokraterna tycker att kvinnors rättigheter är, nämligen att referera till bristande rättigheter som en sjukdom. Den här tropen ger en gripande effekt och är ändamålsenlig för både ämnet och kontexten. Ställningstagandet visar på engagemang för frågan och gör sig bra i en debattartikel för att ge vitalitet åt de i övrigt mer sakliga argumenten. Det man i Sverigedemokraternas mening bör göra för att bota ”sjukdomen” är att arbeta förebyggande för att oönskade graviditeter inte ska uppstå.

Skribenterna tycker alltså att man bör gå en annan väg för att säkra kvinnors rättigheter, än att ha en liberal abortlagstiftning. Man kan anta att det är genom förebyggande informationsarbete och främjande av preventivmedel som de anser att man kommer till bukt med kvinnors bristande rättigheter, men det framgår inte i artikeln.

Regnér skriver:

Sverige har en viktig uppgift i Europa : att påminna om att kvinnor har rätt till hälsa och kroppslig integritet. Och att höja rösten när dessa mänskliga rättigheter kränks (Regnér 2011, stycke 2).

Rätten till abort är en fråga om makt och kontroll över kvinnors kroppar (Regnér 2011, stycke 3).

Kvinnors mänskliga rättigheter kränks eller hotar att inskränkas i EU:s medlemsstater och närområde i dag (Regnér 2011, stycke 3).

Skribenterna svarar med refutatio i form av en argumentskedja som stödjer alla tre teserna. De menar att Regnérs påstående kring EU:s stränga abortlagstiftningar som ett sätt att kontrollera kvinnors kroppar och som ett uttryck för kränkningar av mänskliga rättigheter, är en sanning med modifikation. Att dessa länder genom sina lagar och synsätt kränker kvinnor och förnekar dem rätten till sina egna kroppar håller de inte med om. Regnér borde i stället börja reflektera över om det inte är den svenska abortlagstiftningen som borde förändras. Hon borde dessutom visa respekt för andra länders mindre liberala syn på abort och inte fördöma dem.

Som argument för textens teser fortsätter de med ett resonemang som går ut på att rätten till den egna kroppen gäller både för kvinnor och män. Med detta följer dock skyldigheter som ofta glöms bort till förmån för rättigheterna. Både kvinnor och män är medvetna om att valet att ha samlag innebär att kvinnans kropp utsätts för möjligheten att bli gravid. På ett nästan övertydligt sätt fortsätter de att förklara att flertalet människor som väljer att ha samlag, både i Sverige och i flertalet andra länder, är medvetna om att det kan leda till graviditet. De är också medvetna om att graviditet är en vanlig konsekvens av att välja bort preventivmedel. Tonen upplevs närmast som raljerande. Deras poäng med detta är förmodligen att göra det uppenbart att oönskade graviditeter skulle kunna undvikas i högre grad om människor tog sitt ansvar i samband med samlag. Kvinnor och män har samma ansvar för att en oönskad graviditet inte ska uppstå, tycks Sverigedemokraterna anse. Det är oklart vad "rätt till den egna kroppen" betyder. Det förtydligas inte någonstans i texten. Vad

skyldigheterna består i förklaras inte heller, men handlar förmodligen om att använda preventivmedel och/eller behålla oönskade graviditeter.

Angående hur Sverigedemokraterna förhåller sig till abortproblematik, verkar det som om de anser att det finns vissa premisser som borde gälla för att tillåtas göra abort, nämligen att fostret inte ska vara friskt och livsdugligt eller att kvinnans liv och hälsa ska vara hotad av graviditeten. Det sägs inte uttryckligen i form av en tes eller ett argument, men de uttrycker ett missnöje kring att den liberala lagstiftningen tillåter att till och med friska och livsdugliga barn aborteras, även när det inte föreligger fara för moderns liv och hälsa.

De sverigedemokratiska kvinnorna verkar som sagt ha en bild av att både kvinnor och män har ett ansvar över att en oönskad graviditet inte ska uppstå, även om vikten i deras diskussion ligger på hur kvinnors rättigheter står högt i relation till deras ansvar.

Avslutningsvis ser vi ett exempel på det, när de skriver att de inte anser att det är rätt att föra en ensidig diskussion om aborter. I den ensidiga diskussionen anser de att de ofödda barnens rättigheter ständigt glöms bort, liksom kvinnors och mäns skyldigheter. I stället hamnar allt fokus på kvinnans rättigheter. Det är alltså främst idén om kvinnans rättigheter som överskuggar barnens rättigheter.

I motsats till de flesta av Sverigedemokraternas övriga resonemang kring familjer och jämställdhet, argumenterar de här för en strängare reglering av individernas och familjernas självbestämmanderätt. I materialet är det annars bara när det kommer till adoption och vigslar av homosexuella och polyamorösa grupper som de förespråkar snävare lagstiftning.

11.3 Analys av ”Riksdagsintervju Anna Hagwall”

Kontext

I en intervju gjord av P4 Dalarna som publicerades på Sveriges Radios hemsida den 1:e juli 2014, fick den sverigedemokratiska riksdagsledamoten Anna Hagwall svara på frågor om invandring och feminism. Hagwalls uttalanden i intervjun bemöttes med omfattande kritik i sociala medier och hon fick efteråt försvara det hon sagt. En intervju som hon medverkade i den 15:e samma månad analyseras i direkt anslutning.

Inslaget kan nås av en stor mängd människor med varierande inställning till Sverigedemokraternas politik. Dock var Hagwall säkert inte beredd på att det skulle få sådan spridning och det är möjligt att hon med facit i hand hade uttryckt sig med större försiktighet.

Eftersom reportern kommer till tals med jämna mellanrum och ifrågasätter Hagwalls uttalanden, redogörs också för hennes inlägg för att ge Hagwalls uttalanden ett sammanhang.

Feminism

I den intervjudelen som analyseras i det här avsnittet, delger Hagwall sin uppfattning av vad feminism innebär. Den första undertesen går inte att sammanfatta till ett påstående, utan handlar snarare om konstruerandet av feminism som en antagonist. Reportern frågar om Hagwall är feminist, varpå Hagwall svarar att hon inte är det i den bemärkelsen som feminismen står för idag.

Inslaget klipps och en berättarröst bryter av för att ge en beskrivningsvariant av en generell syn på feminism. Den beskrivningen går ut på att feminism är en ideologi med målet att kvinnors politiska, ekonomiska och sociala rättigheter ska likställas med männens.

Feminismen utgår enligt röstens beskrivning ifrån att vi lever i ett patriarkalt samhälle där mäns makt och inflytande är systematiskt överordnade kvinnors. Hagwalls beskrivning av feminism skiljer sig från den som berättarrösten just gav. Hon ser det i stället som att dagens feminister vill att kvinnor ska bli män och att män ska bli kvinnor. Detta är en agenda som Hagwall inte stödjer. Hagwall ser uppenbarligen inte feminism som en ideologi med ambitionen att uppnå ett gott syfte, utan förespråkare för feminismen vill, så som hon ser det, kasta om den nuvarande ordningen där kvinnor är kvinnor och män är män.

Reportern invänder med att feminism ju betyder att kvinnor ska ha samma politiska, ekonomiska och sociala makt som män. Hon ifrågasätter hur man inte kan stödja en sådan sak. Reporterns ton kan upplevas som något förvånad, nästan på gränsen till full i skratt över Hagwalls uttalanden. Det är tydligt att den som intervjuar och den intervjuade inte har samma politiska uppfattning och detta kan bidra till att Hagwall känner sig nödgad att försvara sig. Hagwalls refutatio av kritiken blir ett enkelt påstående om att hon anser att de förhållandena redan gäller i Sverige. På reporterns uppmaning svarar Hagwall på om hon tycker att det är helt jämlikt i Sverige mellan män och kvinnor. Frågan får ett jakande svar.

Hagwalls bild av kvinnor och män som kategorier gäller generellt och inte bara i relation till familjen. Rollerna är något som i nuläget är fixerat, men som hotar att luckras upp om feminismen får sin vilja igenom.

Våld i nära relationer

Tesen i det här avsnittet rör förtryck av kvinnor och säger att kvinnor själva har ansvar att se till att de inte blir förtryckta. Här berättar Hagwall om sin syn på var ansvaret ligger angående detta, framför allt i nära relationer med våldsamma män. Den här tesen underbyggs också av

en argumentation för att utmåla feminism som en antagonist. Feminismen har som utgångspunkt att kvinnor är strukturellt underordnade män, medan Hagwall menar att vi idag är förhållandevis jämställda och att det i övriga fall är kvinnans ansvar att ändra på sin situation. Följande sammanfattning av probatio argumenterar för att kvinnor har ett ansvar i att inte bli förtryckta: Hagwall argumenterar för att det är upp till kvinnor själva att ta för sig och välja yrken där de kan tjäna mer och inte acceptera om de blir slagna i relationer. Hon menar att det inte är någon som tvingar en kvinna att stanna kvar i en sån relation. Man måste så som det ser ut idag inte bo med en man som är våldsam. Som kvinnor, menar Hagwall, ska vi inte gnälla så mycket, utan vi ska tänka ”Vad är min roll i det hela? Vad är mitt ansvar i det hela att jag är förtryckt?”. Hon anser att om man inlett en relation med en man och upptäcker under resans gång att han är våldsam, bör man helt enkelt lämna honom och gå vidare. Slutligen hävdar hon att ingen kvinna ska acceptera eller finna sig i ett sånt liv, där man lever med en man som är våldsam.

Det ligger i Hagwalls retorik på kvinnan att inte tolerera förtryckande omständigheter och levnadsvillkor. Hon bör självmant ta sig ur det. Hagwall tycks medge att kvinnor far illa i relationer med våldsamma män och att kvinnor tjänar mindre än män generellt, men ser inte detta som ett uttryck för ojämställdhet. Hon ser inte heller feministisk ideologi som lösningen på problemet. I stället förklarar hon att det är kvinnorna själva som bör se sin egen roll och ta sig ur situationen. Våldsproblematiken individualiseras i Hagwalls bild av kvinnoförtrycket och utsatta kvinnor ses inte som offer för en patriarkal struktur. I själva verket försätter de sig i situationen själva genom att inleda och stanna kvar i en relation med en våldsam man, eller genom att välja lågavlönade yrken.

Reportern ifrågasätter Hagwall ytterligare en gång. Hon accepterar inte Hagwalls påståenden om att det ligger på kvinnans ansvar att ta sig ur en sådan situation, utan frågar om det verkligen är på det sättet hon menar. Som refutatio ger Hagwall att det självklart inte är kvinnans ansvar, men ställer i tät anslutning retoriska frågor om vad det är som gör att en kvinna stannar kvar i en sådan relation och varför kvinnor väljer sådana partners. Hagwall dementerar alltså sitt tidigare påstående om att man som kvinna måste se sitt ansvar i varför man är förtryckt eller misshandlad och säger att det självklart inte är på det sättet. Att påstå att ansvaret vilar på den utsatta kvinnan inser hon nog låter för provocativt. Genom de uppföljande retoriska frågorna uppmanas mottagaren att dra slutsatsen att det nog ändå ligger en del ansvar hos den misshandlade kvinnan, trots att avsändaren uttryckt att det inte är så.

Abort

Reportern påpekar att Hagwalls parti vill begränsa aborträtten för kvinnor från vecka 18 till vecka 12. Hon undrar varför. Hagwall dementerar påståendet och menar att de inte alls vill göra begränsningar. Hon fortsätter med en rättelse om att de däremot rekommenderar att man sänker tiden. Detta fungerar som en tes i själva sakfrågan. Tesen understöds av probatioargumentet att det har att göra med den tekniska utvecklingen. Hon menar att eftersom vetenskapen har gått framåt kan man nu för tiden rädda barn som är väldigt tidigt födda. I Hagwalls argumentation är logos och ethos de instrument som används. Det finns ett resonemang i argumentet som är sakligt och känslomässigt avskalat, nämligen att det nu går att rädda barn som är väldigt tidigt födda. Som tidigare nämnt, är det dock ännu inte möjligt att rädda foster som föds innan den 22:e graviditetsveckan (1177 Vårdguiden). Argumentet ger sken av att bygga på ett logiskt resonemang, men har en inbyggd lucka. Varför sänka gränsen till 12 veckor med motiveringen att man kan rädda foster födda efter vecka 22? Återigen används benämningen ”barn”, vilket kan få lyssnaren att föreställa sig ett fullt utvecklat barn när det i själva verket handlar om ett 12 veckor gammalt foster. Genom att hänvisa till den tekniska utvecklingen och vetenskapen stärker Hagwall sitt ethos. Genom att dementera att de skulle vilja sänka abortgränsen och i stället påstå att de vill ”rekommendera” att så görs, mjukar de upp påståendet lite grann. Detta kallas med ett retoriskt begrepp för försköning. Vari skillnaden ligger mellan att vilja sänka och att rekommendera att man sänker framgår inte.

Reportern fortsätter med att fråga om varför det ska vara upp till staten att ta beslut på bekostnad av kvinnors egen vilja. Hagwall upprepar sitt tidigare argument i refutatio som går ut på att det bara handlar om en rekommendation från deras sida. Stödargumentet är också det en upprepning av tidigare refutatio. Hon säger då att Sverigedemokraterna inte anser att ett foster som har möjlighet att klara sig utanför livmodern ska aborteras. Refutatio stämmer inte överens med reporterns frågeställning om varför staten ska bestämma om abortgräns på bekostnad av kvinnans egen vilja. Ännu en gång förklarar hon partiets ståndpunkt genom att förklara att de inte anser att ett livsdugligt foster ska aborteras. Argumentet är inte relevant för frågeställningen. Frågan bemöts alltså inte och man får inte reda på hur Hagwall ser på sambandet mellan begränsad aborträtt och kvinnans rätt till sin egen kropp. Att svaret uteblir kan tolkas som att hon inte ser ett samband, eller att hon tycker att det är viktigare att foster inte aborteras än att kvinnor får bestämma över sin kropp.

Adoption och kärnfamilj

Tesen i det här stycket av intervjun visar på Sverigedemokraternas hållning i frågan om adoption. De anser att homosexuella och ensamstående inte ska få adoptera barn. Reportern undrar hur det kommer sig. Hagwall argumenterar för sin tes med att det för Sverigedemokraterna är viktigt att barn får en man och en kvinna, en far och en mor, under uppväxten. Här visar Hagwall på ett explicit sätt vilken ideologisk utgångspunkt Sverigedemokraterna har när det kommer till familjeideal. Det är kärnfamiljen som eftersträvas. Varför det är viktigt framgår inte av argumentet. Hagwall säger att utgångspunkten gäller för ”oss”, alltså anhängare av Sverigedemokraterna. Det är ett ödmjukt sätt att föra fram sin uppfattning och det beskrivs bäst som ett pathosargument, eftersom det görs till en värderingsfråga. Hon målar upp bilden av de personliga relationerna – ”en far och en mor” och att det är det viktigaste för barnet.

Reportern undrar över varför till exempel homosexuella inte ska ha samma rätt som heterosexuella människor att skaffa barn. Hon vill veta hur det går ihop med att alla människor ska ha samma rättigheter. Hagwalls refutatio mot detta säger att det inte är någon rättighet att få adoptera barn. På detta svarar reportern med en undran om varför rättigheterna skiljer sig åt mellan människor. Hagwall svarar:

Alltså förutsättningarna ska vara bra för att man adopterar ett barn, typ att det ska vara en närvarande pappa, en närvarande mamma. Det är det mest ideala. Det är väldigt tråkigt om man vill från början medverka till en familj som är redan från början... ja... bristfällig (Sveriges Radio 2014).

Det här resonemanget är inte lika ödmjukt som när hon förklarade deras utgångspunkt i kärnfamiljsidealet. Hon återgår till sin tidigare övertygandemetod, där argumentet presenteras som en självklarhet. En närvarande mamma och en närvarande pappa *är* det mest ideala. En familj som är konstruerad på något annat sätt, som reporten föreslog, beskrivs som ”bristfällig”. Detta går inte reporterna med på, utan frågar varför homosexuella skulle vara sämre i rollen som föräldrar. Hagwall bemöter kritiken med refutatio och ger sedan ett sista argumenterande resonemang för tesen:

Alltså det tror jag säkert att de kan göra en väldigt bra insats och... kärleksfulla och på alla sätt, självuppoftande och så. Men vi tycker att man ska se det ur barnets synvinkel och ur barnens synvinkel är det att de vill ha en mamma och en pappa. Och det har visat sig att barn som kanske kommit till med insemination och inte har någon far som de känner till, de saknar det

och de kanske långt upp i vuxen ålder forskar om och försöker hitta sin biologiska far.
(Sveriges Radio 2014)

Det sista argumentet är ett logosargument. Eftersom det har visat sig att barn som inte har haft en närvarande far i vuxen ålder försöker att söka upp honom, är det en situation man inte bör försätta ett barn i med avsikt. Argumentet spelar också på ethos, eftersom man kan gissa att det tar avstamp i någon form av undersökning. Åtminstone indikeras det när hon säger ”det har visat sig...” Hon talar i barnens ställe och berättar för reportern vad som ligger i deras intresse.

11.4 Uppföljande intervju med Anna Hagwall ”Man ska inte låta det gå så långt att man blir mördad”

Kontext

Ett utav Hagwalls försvar efter hennes kritiserade uttalanden i P4 Dalarna publicerades i en artikel i webbversionen av Dagens Nyheter den 15:e juli 2014. De uttalanden hon gjorde i det här sammanhanget blev också de oerhört kritiserade i sociala medier och press. I artikeln får överläkare, professor och föreståndare för Nationellt centrum för kvinnofrid Gun Heimer bemöta det Hagwall sagt om kvinnors ansvar i destruktiva relationer. Hon kallar Hagwalls synsätt för ”okunnigt” och förklarar att det är mycket svårt att lämna den typen av relationer, bland annat eftersom situationen innebär skam och skuld för den utsatta kvinnan.

I den senare hälften av artikeln pratar en reporter med Hagwall om det hon sagt i radioinslaget. Texten tillhör genus deliberativum, precis som texten som gav upphov till kritiken. Den tillhör dock också, kanske i ännu högre grad genus judiciaire, eftersom hon texten igenom blir nödgad att försvara sina tidigare uttalanden och rentvå sig. Situationen påverkar förmodligen sättet hon nu uttrycker sig på. Det är sannolikt att hon har hunnit att fundera över hur hon förhåller sig till det hon tidigare sagt och hur hon ska framstå som övertygande. Det som blir tydligt i texten är att hon väljer att stå bakom och förstärka sina argument i stället för att dementera eller modifiera dem. Däremot är argumenten mer utvecklade i den här texten.

Argumentation

Reportern undrar om Hagwall fortfarande står fast vid det hon sagt om att kvinnor bör sluta gnälla när de blir utsatta för våld. Det säger Hagwall att hon gör. Den här försvarstesens stödjer

hon genom att förklara att man redan i ett tidigt stadium bör ta uti med det. Man bör också tänka igenom vem man gifter sig och flyttar ihop med. Hagwall både bekräftar och förstärker det hon tidigare sagt om kvinnors ansvar för att inte bli förtryckta.

Hon talar sedan utifrån en ethosposition där hon framstår som om hon har kunskaper i de tendenser som gäller för destruktiva relationer. Hon ger signaler om att hon talar utifrån en trovärdig källa. Hon menar att den typen av män som utövar våld över sina partners ofta inte är ”världens snällaste pojkar” (Isaksson 2014, stycke 9). Det argumentet ger hon ett stödargument som säger att de kan tendera att behandla kvinnor i omgivningen illa, till exempel mödrar och systrar.

Hon återgår sedan till temat om kvinnors egen roll i att bryta sig ur ett misshandelsförhållande. Hon argumenterar för att man, om man ändå blir kär i en sådan person, måste beakta hur han beter sig. Har man redan hunnit inleda en relation med honom, bör man så fort som möjligt avsluta den. Hon byter sedan till pathosretorik och menar på att man bara har ett liv och man måste själv ta itu med det. Som kvinna behöver man ha självbevarelsedrift och vara lite listigare än män, eftersom kvinnor befinner sig i ett fysiskt underläge.

Reportern undrar hur man bör gå till väga för att ta sig ur en relation där man blir misshandlad. Hagwall hänvisar då i ett logosargument till alla de instanser som finns i syfte att hjälpa kvinnor i utsatta situationer. En kvinna som lämnar sin man idag behöver inte utstå samma problem som förr i tiden. Hon klarar sig från att hamna på gatan, menar hon. Det finns hjälp att få i Sverige och

man ska inte låta det gå så långt att man blir mördad
(Dagens nyheter 2014, stycke 15)

Reportern hänvisar till det professor Gun Heimer sa om svårigheterna med att lämna ett destruktivt förhållande och att Hagwalls resonemang var ”okunnigt” och undrar om hon anser att professorn har fel i det hon säger. Hagwall svarar med refutatio och medger att hennes teori är något förenklad, men återgår direkt till ansvarsargumentationen om att kvinnor själva måste ta ansvar för sitt liv och välmående. Återigen använder hon ethosretorik och menar på att om man ser tillbaka i en nedbruten kvinnas historia, ser man att hennes liv präglats av felaktiga val. ”Lilla Viola”, som hon låter gestalta en kvinna som gjort felaktiga val i livet, har på gund av sina egna beslut hamnat på gatan.

Hagwall resonerar kring möjligheterna att forma sitt eget liv. Att det är på det sättet, menar hon, är något som vi måste säga till tjejerna i större utsträckning. Våra barn kommer att bli

okunniga om vi inte berättar för dem om verkligheten. Hagwall vänder här på kritiken som gick ut på att hon skulle vara okunnig. I stället, menar hon, är det brist på insikt om hur verkligheten ser ut som skapar okunnighet.

På frågan om vilket ansvar den som utövar våldet har, svarar Hagwall att den personen självklart har ett stort ansvar och att vi alla har ett ansvar över våra handlingar. Hon fortsätter med pathosretorik genom att intyga att hon tycker synd om kvinnor som faller offer för våld och att det inte är acceptabelt att bryta ner kvinnor och familjer. Avslutningsvis upprepar hon hur det trots det är kvinnans ansvar också.

11.5 Analys av motioner

Nedan följer analyser av ett antal motioner publicerade på riksdagens hemsida. Som nämndes i materialavsnittet, har motioner en bra utformning för retorikanalyser. Gemensamt för motionerna är att mottagarna är andra riksdagsledamöter. Kontexten tillåter därför inte ett alltför flitigt användande av pathosargument. Tonen förväntas vara saklig, kunnig och logiskt resonerande. I texterna avviker dock skribenterna vid enstaka tillfällen från sådana konventioner och spelar på mottagarnas sympatier och använder sig av troper för att övertyga i sin argumentation.

11.6 Analys av motion ”Avskaffa jämställdhetsbonusen”

Kontext

Riksdagsledamöterna David Lång och Per Ramhorn har författat en motion där de för fram sin hållning i frågan om jämställdhetsbonus. Bonusen kan man i dagsläget ansöka om, om man som föräldrar med gemensam vårdnad delar lika på föräldradagarna.

Argumentation

Huvudtesen i texten är tydlig. Skribenterna driver här frågan om att jämställdhetsbonusen bör avskaffas. Det första argumentet för tesen är att Demoskops undersökning visar att 84% är emot en lagstiftning och att de bland deltagarna i undersökningen som är i barnafödande ålder är överrepresenterade. Vad den allmänna uppfattningen består i är huvudargumentet i texten. Argumentet står ensamt och underbyggs inte av något stödargument. Skribenterna anser antagligen att statistiken väger tillräckligt tungt i sig själv. Genom att ta stöd i vad ett stort antal tillfrågade personer har uttryckt, bygger skribenterna sitt ethos i frågan. De har både en

vetenskaplig undersökning och folkets åsikt i ryggen. Argumentet följs upp av påståendet att det egentligen är ganska självklart att motståndet mot jämställdhetsbonusen är så starkt som det är. Detta underbygger de med två stödargument. Det ena säger att man bör ta hänsyn till att de flesta familjer upplever att de själva vet bäst om sina behov och förutsättningar. Det andra stödargumentet går ut på att den här typen av pekpinningar och ekonomisk styrning från staten uppfattas rimligen som en form av missriktad vänsterextrem paternalism. Också i de här argumenten används ethoset av att vara representanter för folket och den allmänna uppfattningen. Skribenterna beskriver vad de anser att de flesta familjer upplever och tycker. Uttrycket ”missriktad vänsterextrem paternalism” utgör en besjälningstrop. Statliga ingrepp ses som en illasinnad, faderlig varelse som utövar sin makt över befolkningen. ”Pekpinningar” blir en metafor för lagstiftande. Uttrycket ger en känsla av dikterande och auktoritet.

Ytterligare argumentation för tesen följer:

[J]ämställdhetsbonus [...] är ett verktyg för att, genom statlig omfördelning, styra hur svenska föräldrar fördelar tiden med sina barn. Ju mer föräldrarnas tid spenderas med barnen i enlighet med statens önskemål, desto mer pengar får man tillbaka av staten. De som inte kan eller vill fördela tiden med sina barn så som staten önskar bestraffas genom lägre ersättning samtidigt som dessa genom skatt bekostar den extra ersättningsbonus som betalas ut till familjer som staten anser har en korrekt tidsfördelning med sina barn (Lång & Ramhorn 2013, stycke 2).

Skribenterna använder pathos för att förflytta frågan från en politisk till en personlig nivå. De beskriver hur enskilda föräldrar som inte kan eller vill fördela tiden med sina barn på det sätt som staten vill, drabbas av lagstiftningen. Användandet av metaforen "bestraffas" ger de här familjernas beslut en karaktär av brottslighet, ur statens perspektiv. För att göra en poäng, använder de beskrivningar som ”i enighet med statens önskemål” och ”på ett korrekt sätt” angående hur dagarna kan fördelas. Det går att ana en sarkastisk ton i utlägget. Vem kan säga att ett visst sätt är det korrekta? Staten, tydligen.

Alliansregeringens politik beskrivs som likvärdig med en vänsterextrem statlig paternalism. Sverigedemokraterna skapar här en konflikt mellan två aktörer. Å ena sidan finns staten som en paternalistisk kraft, kompromisslös och dikterande. Å andra sidan finns folket och familjerna, vars vilja inte tas hänsyn till, men som Sverigedemokraterna beskyddar. Staten spelar i Sverigedemokraternas retorik en oförstående fader. Statsfadern "bestraffar" sina barn, som om de vore brottslingar, när de gör anspråk på makt över tidsfördelningen med

sina barn.

Syftet med jämställdhetsbonusen diskuteras inte som något annat än att styra över människors liv och beslut. Jämställdhetsperspektivet utelämnas helt ur sammanhanget, vilket kan tolkas som att människors frihet och självbestämmanderätt är värden som står högt i kurs hos Sverigedemokraterna. Så högt att det inte är intressant att föreslå alternativa metoder för att arbeta för en jämnare fördelning av föräldraledigheten.

11.7 Analys av motion ”Gemensam vårdnad”

Kontext

Texten är en motion författad av riksdagsledmot Margareta Larsson. Den är daterad den 2:e oktober 2013. Larsson argumenterar i texten för att lagen kring vårdnad av barn ska ändras. Idag, skriver hon, får båda föräldrarna vårdnad för barnet om de är gifta, men inte annars. Hon anser att en känd far bör registreras som förälder per automatik och inte bara om han är gift med modern, eller enligt moderns godtycke.

Argumentation

Huvudtesen i det här avsnittet innebär att om en känd fader finns, ska han tilldelas gemensam vårdnad med modern om det uppstår oenighet mellan föräldrarna. För detta anger skribenten som probatio att det är ett barns rättighet att ha tillgång till båda sina föräldrar. Två stödargument talar för probatio. Hon menar dels att det är så enkelt som att detta borde vara en självklarhet och dels att det är något som vårt moderna samhälle för övrigt värnar om. Hon definierar det sista stödargumentet med ännu ett stödargument där hon förklarar att dagens lagstiftning och sociala konventioner öppnar för ett faderskap som är jämställt med moderskapet. Det är tillåtet för män att i samma utsträckning som kvinnor ta ut föräldrapenning och det går att dela upp barnbidraget efter barnets bosituation, det vill säga att fäder inte längre ses som sekundära föräldrar. Det finns också påtryckningar från samhället för att det ska ses som lika normalt för fäder att vara föräldraledig som mödrar, menar skribenten.

Skribenten använder sig av en ”common sense-logik” för att stärka sitt ethos som avsändare. Att barn har rätt till båda sina föräldrar är något som alla borde hålla med om. Hon beskriver samhället i övrigt som ”modernt”, eftersom det annars strävar efter detta. Ett modernt samhälle vill ju de flesta leva i, varför de värderingar som kopplas samman med ett sådant är

lätta att anamma.

Ytterligare ett argument som stödjer tesen om att en känd fader automatiskt ska tilldelas gemensam vårdnad med modern är att fadern är en viktig person i sina barns liv. För detta tycks inte skribenten att det är nödvändigt med någon långrandig argumentation, utan nöjer sig med att konstatera att det är ett faktum. Återigen används en till synes allmängiltig sanning, som stöd för den uppfattning skribenten framhåller. Att något är ett faktum är svårt att motbevisa. Kanske ser hon bägge föräldrarnas betydelse för barnet som så oemotsägbart att hon inte ser någon mening i att lägga energi på att argumentera för det.

Tesen ges ytterligare stöd i skribentens text med argumentet att fadern är en viktig person i sina barns liv och att det är eftersträvänsvärt att det fortsätter att vara så. Påståendet stödjer hon genom att stödargumentera med att det finns ett stort antal barn som bara växer upp med sina mödrar och där fadern inte finns med i bilden. För detta innebär det att fäder går miste om att få vara närvarande under barnens uppväxt och att det är avhängigt moderns godtycke om det blir på det sättet eller inte. Hon menar att detta tyder på att kvinnor i den här typen av situationer har en egenmäktig rätt att ta beslutet om huruvida fadern till parets gemensamma barn ska få vara delaktig i uppfostran.

Skribenten ser det hela som en jämlikhetsfråga utifrån pappans perspektiv, vilket framgår av att hon skriver att det är på det här sättet trots arbetet med jämlikhet i familjen. Troligt är att hon egentligen menar jämställdhet, eftersom hon diskuterar familjekonstellationer där det finns en mamma och en pappa och kän är den faktorn som är relevant.

Ytterligare två argument hjälper till att understödja tesen om att faders rättigheter bör främjas. Det ena handlar om att den nuvarande lagstiftningen kring föräldraskap innebär att skyddsnätet kring barnet brister. Det bör inte vara helt och hållet upp till kvinnan om barnet ska tvingas avstå från sin fader, med hänsyn till dess rätt till båda föräldrarna. Det sista argumentet för tesen, är att de familjestrukturer som finns i dagens samhälle, inte ser likadana ut som de gjorde förr. Idag är det många barn som kommer till världen utan att deras mor och far är gifta eller ens bor tillsammans. Argumentationen är mestadels logosbyggd, även om det inte är några invecklade resonemang som förs, men de argument tidigt i texten som egentligen inte utgör någon logisk slutföring utan framställs som allmängiltiga sanningar kan ses som ethosargument. Skribenten gör anspråk på en allmän, modern, åsikt som knappast går att argumentera emot.

Barnet har i Larssons mening rätt till båda sina föräldrar. Pappan är precis som mamman en viktig person i barnens liv och därför bör lagen ändras för att barnet ska få

tillgång till sin far på samma villkor som till sin mor. Jämställdhet används som ett argument för att arbeta för att pappan ska få en jämbördig relation till sitt barn. Jämlikhetsarbetet har dock hittills inte varit tillräckligt, eftersom vårdnaden av barnen fortfarande tillfaller modern om paret inte är gifta. Underförstått gäller hela texten familjer där föräldrarna lever eller levt i en heterosexuell relation. Larsson poängterar att kvinnor och män i det moderna samhället skaffar barn ihop utan att vara gifta eller bo ihop. Andra familjekonstellationer nämns inte och osynliggörs därför helt. En slutsats man kan dra utifrån det är att det är det biologiska faderskapet som är intressant för Larsson.

11.8 Analys av motion ”Föräldradagar delas enligt föräldrars önskan”

Kontext

Den svenska föräldraförsäkringen har i dagens läge två månader öronmärkta åt den ena föräldern, medan resten kan tas ut av den andra om de önskar att dela upp det så. De två månaderna omtalas ibland som ”pappamånader”, eftersom de syftar till att få män att ta ut en större andel av föräldraförsäkringen. Enligt siffror framtagna 2013 tas bara ungefär 25% av föräldraförsäkringen ut av män (Försäkringskassan 2013). Texten, som tillhör genren genus deliberativum, är från den 20:e september 2013. Den är mycket fåordig och analysen står i proportion till materialet. Författarna är David Lång och Per Ramhorn.

Argumentation

Narratio inleder motionen genom att sammanfatta hur lagstiftningen kring föräldraförsäkringen idag är utformad. Motionen innehåller sedan snarare tre på varandra uppräknade teser än argument. De kan sammanfattas på det här sättet: (1) Det är fel att kvotera dagar. (2) Istället bör det vara upp till varje familj att fördela dem. (3) Det är hög tid att vi låter Sveriges familjer själva få disponera tiden med varandra utan statlig inblandning.

Författarna uppger sina ståndpunkter utan vidare förklaringar och utgår alltså ifrån att dessa talar för sig själva, eller kanske är syftet att det ska uppfattas av mottagaren som om de gör det. De bygger ett självklarhetsethos, alltså ger intrycket av att tala utifrån en oemotsägbär sanning.

”Det är hög tid”, säger de. Detta uttrycker att avskaffandet av öronmärkta månader är något önskvärt som helst redan borde ha genomförts. Nästan en oundviklig utveckling som har motarbetats och skjutits upp fram till denna stund.

Familjen är i den här kontexten en könsneutral enhet. Det ojämna uttaget av föräldradagarna får inget utrymme i författarnas text och tolkas därför som ointressant i förhållande till familjers självbestämmande. De som ingår i familjen har rätten och kompetensen att själva besluta om sin tid med varandra. Den statliga inblandningen syns här som något inskränkande, precis som i flera av de övriga texterna.

11.9 Analys av ”Motion med anledning av prop.2013/14:4 Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen”

Kontext

Motionen är daterad den 9:e oktober 2013 och berör förslag i en proposition. Ett av förslagen i propositionen är att de 96 dagar som återstår av föräldraledigheten efter barnets första fyra år, ska fördelas proportionerligt mellan föräldrarna. I motionen som analyseras i det här avsnittet tar skribenterna ställning och lägger fram sitt förslag till beslut. I samma text tar skribenterna ställning i två andra ärenden, men eftersom jag inte bedömer att de är intressanta för mitt syfte, analyserar jag bara det första temat i texten.

I relation till propositionen har skribenterna sämre förutsättningar för att leverera sina ståndpunkter. Omfattningen av propositionen är totalt 91 sidor och rymmer politiska analyser, ekonomiska uträkningar och bakgrundsinformation. Avsändarna till propositionen har ett starkare ethos i och med tyngden i deras text. I ett kortfattat stycke text ska Lång och Ramhorn bemöta innehållet i propositionen.

Texten tillhör genus deliberativum eftersom den, liksom de andra texterna, är tydligt politisk.

Argumentation

Tesen som de driver med motionen är att de anser det vara fel att ha en politik som genom kvoterings eller ekonomiska incitament ska påverka hur familjerna själva lägger upp fördelningen. Ett sådant incitament menar de, kan vara jämställdhetsbonusen.

Det första argumentet som stödjer tesen är att Sverigedemokraterna med sin inställning till familjepolitik vill bidra till en hög grad av självbestämmande. Som ett ytterligare argument anger de att varje familj är unik och alltså har unika behov. Detta underbyggs av ett stödargument som lyfter fram att föräldraledigheten fördelas på olika sätt i familjer, beroende av hur deras situation och behov ser ut. Vissa delar precis lika på dagarna, medan andra

överlåter de dagar som är möjliga att överlåta, till den andra föräldern. Det som skribenterna hämtar det huvudsakliga stödet för tesen från, är idén om självbestämmande och valfrihet som ett viktigt värde. Detta återupprepas på flera ställen i texten, liksom i andra texter som ingår i analysen.

I texten finns en undertes där skribenten tar ställning i en mer konkret fråga. Regeringens förslag om att de resterande 96 dagarna efter barnets första fyra år ska fördelas proportionellt mellan föräldrarna är enligt Sverigedemokraterna inte optimalt. Det som i texten talar för det är att det absolut viktigaste är att barn får den tid som de kan få för en trygg uppväxt, då det inte alltid går att tillgagagå att de får möjlighet att tillbringa tid med båda föräldrarna. Att de får göra det sistnämnda, menar dock skribenterna är en viktig utgångspunkt. Resonemanget kan upplevas som tydligt, men vid en andra läsning är det inte helt klart vad det syftar till. Stycket är utformat som refutatio. Det avsändarna garderar sig emot, verkar handla om att deras ställningstagande i frågan skulle antyda att de tycker att det är oviktigt att barnet får tid med båda föräldrarna. De menar att detta dock inte alltid är möjligt och att det absolut viktigaste är att barn får den tid som de kan få för en trygg och stabil uppväxt. De vill prioritera det som är viktigast. Hur de menar att man ska se till det framgår inte. Skribenterna tycks uppleva det som att det finns en motsättning i att barnet får tid ihop med sina föräldrar och att tiden ska delas proportionerligt. Strukturen i argumentet är mycket otydlig, möjligen till och med ologisk.

De fortsätter med en tydligare argumentstruktur. De ser det som självklart att det är familjens egna önskemål som ska få styra hur dagarna med föräldrapenning fördelas. De anser att målet med lagstiftningen kring föräldrapenning måste vara att underlätta för familjen. En lagstiftning där de aktuella dagarna måste delas upp proportionerligt försvårar med andra ord familjernas situation.

Vi ska inte bygga hinder som lätt kan undvikas endast för att ge ekonomiska incitament för att uppnå ”jämställda” familjer, familjerna är själva bäst på att fördela. Detta är enligt vår mening bara ytterligare ett sätt för regeringen att bestämma över familjernas egen vilja
(Lång & Ramhorn 2013, stycke 2).

Lagstiftning kring proportionerlig uppdelning av föräldrapenningen ses av skribenterna som en medveten handling från regeringens sida i syfte att utöva makt över familjer. Regeringen blir en medveten organism som vill ont. Hindren byggs, förutom i syfte att utöva makt, för att ge ekonomiska incitament för att uppnå ”jämställda” familjer. Citationstecknen ger en sarkastisk ton och visar att författarna inte håller med regeringen om vad jämställdhet innebär.

Med ett sista argument för undertesen belyser de problematiken som en sådan lagstiftning skulle föra med sig. De menar att det med denna uppstår en stor oro inför att modellen kommer att visa sig vara krånglig. Sannolikt är att det kommer att skapa en osäkerhet inför hur regelverket är uppbyggt och att det kommer att innebära en hög grad av ytterligare administrativ börda. Detta hävdar skribenterna, är en oro som delas av anställda på Försäkringskassan som är den instans som idag hanterar föräldraförsäkringen. Myndigheten, menar skribenterna, borde därför ha bäst insikt i de konsekvensen som lagändringen skulle kunna få.

I den här sista argumentationen spelar skribenterna på både pathos och ethos. De lyfter in mänskliga känslor som oro och osäkerhet och pratar om administrativ börda som drabbar de individer som påverkas av lagstiftningen. För att stärka sitt ethos i frågan, ger de Försäkringskassan en röst och talar utifrån deras erfarenheter. De borde ju ha bäst insikt, menar de.

11.10 Analys av motion ”Dubbelldagar i föräldraförsäkringen”

Kontext

David Lång och Julia Kronlid har skrivit nästa motion som analyseras. Motionen publicerades den 26:e september 2013 och berör de så kallade dubbelldagarna i föräldraledigheten. Under det första året kan föräldrar ta ut föräldraledighet samtidigt under 30 dagar för ett gemensamt barn. När båda föräldrarna är hemma med barnet dras två dagar av från det totala antalet dagar. Dubbelldagarna går inte att tas från de 60 dagar som är reserverade för den enskilde föräldern (Försäkringskassan). Det är frivilligt att ta ut dubbelldagar. Ämnet har inte varit föremål för någon känd diskussion om jämställdhet, men i motionen nedan tas ett kvinnoperspektiv upp. I övrigt ger skribenterna uttryck för värderingar kring familjen och valfrihet som har synts i de tidigare analyserade texterna.

Argumentation

Avsändarna inleder med att berätta om reglerna kring dubbelldagar. Efter detta uttalar de tesen. De menar att antalet dubbelldagar bör ökas till 60 st. Som argument för detta, anger de att vissa kvinnor efter en lång och komplicerad förlossning behöver tid att återhämta sig innan endast den ena föräldern tillåts vara hemma med barnet. En fördubbling av dagarna kan underlätta under den första tiden efter förlossningen för dessa kvinnor.

I det här pathosargumentet ger skribenterna en målande bild av den jobbiga tiden efter

graviditeten och förlossningen. Argumentet tar ställning för kvinnans perspektiv och behov och menar på att hon inte ensam bör ha ansvaret för barnet under den första tiden.

Valfriheten har varit ett återkommande tema genom materialet och används även här som slagträ för att framföra den Sverigedemokratiska familjepolitiken. Som underteser i texten finns ett påstående om att det bör vara helt upp till föräldrarna om dubbeldagarna ska utnyttjas eller inte och i så fall i vilken grad. De driver också en tes om att det bör göras ändringar i det nuvarande regelverket så att det ska vara möjligt att använda de dagar som är reserverade för den enskilde föräldern som dubbeldagar.

För de båda teserna ovan argumenterar de för att alla familjer är unika. För vissa innebar tillägget om 30 dubbeldagar som gällt sedan 2012 något positivt och välkomnades, medan andra familjer valde att inte använda dem.

För både huvudet och de två underteserna argumenterar de med att den förespråkade fördubblingen av antalet dubbeldagar är ett steg i att möjliggöra en hög grad av valfrihet. Detta är något som Sverigedemokraternas familjepolitik syftar till, skriver de.

Den kvinnan som har burit och fött barnet ses inte som den primära föräldern, utan båda ska få tillfälle att spendera tid ihop med sitt barn för att avlasta varandra. I den här texten ges utrymme för flera tolkningar av familjebegreppet. Det skrivs uttryckligen att alla familjer är unika och den föräldern som inte har genomgått graviditet och förlossning, refereras inte till som ”pappan”, utan tolkningsmöjligheterna lämnas öppna.

11.11 Analys av motion ”Sänkning av gränsen för fri abort”

Kontext

I texten förespråkas en sänkt tidsgräns för fri abort, från vecka 18 till vecka 12. Till skillnad från hur Anna Hagwall uttrycker det i den första intervjun i P4 Dalarna, är idén inte en rekommendation, utan ett förslag till lagändring från riksdagsledamöter. Texten publicerades den 2:e oktober 2013 och tillhör genus deliberativum. Fem personer står som gemensamma avsändare av texten – Julia Kronlid, Mattias Karlsson, Per Ramhorn, Carina Herrstedt och Margareta Larsson.

Abortfrågan var som tidigare sagt en utav kärnfrågorna i kvinnorörelsen under 60- och 70-talen. Det är ett ämne där många feminister framhåller ett generöst ideal och betonar vikten av kvinnans rätt till sin egen kropp. Kanske kan det finnas en tanke bakom att fyra av de fem skribenterna är kvinnor. Det kan uppfattas som mindre kontroversiellt om kvinnor,

med insikt i kvinnors situation, förespråkar begränsningar av kvinnors rättigheter i en sådan känslig fråga, än om män för det. I analysen som följer syns ett liknande förhållningssätt till frågan som Hagwall och principprogrammet lyfter fram. Fokuset ligger här på fostrets rättigheter.

Argumentation

För att underbygga huvudtesen om att tidsgränsen för fri abort bör sänkas, inleder avsändarna texten med ett ethosargument där statistik för hur många aborter som görs läggs fram. Det är mellan 35 000 och 40 000 varje år i Sverige, skriver de. Tendensen är dessutom inte att antalet sjunker.

De fortsätter med ett rakt argument om att abort bör ses som en sista utväg och stärker argumentet med ett pathosargument om att det är oroande om abort i större utsträckning börjar ses som ett preventivmedel. Som ytterligare ett argument till huvudtesen, påpekar avsändarna att Sverige är det enda landet i Europa där abort upp till vecka 18 är tillåtet. Vi borde anpassa oss efter de övriga europeiska länderna, anser de, eftersom vecka 12 är en mer rimlig tidsgräns.

Tesen stöds också av en aspekt av problemet där kvinnans fördelar beaktas. Aborter som sker efter vecka 12 görs med metoder som är mer smärtsamma för kvinnan med ett smärtsamt värkarbete, skriver de. Graviditeten är mindre kännbar för kvinnan i ett tidigt stadium. Att sänka tidsgränsen för abort skulle med andra ord bespara den gravida kvinnan en upplevelse som är mer smärtsam än den behöver vara. Argumentet förutsätter att kvinnan hade avbrutit graviditeten tidigare om tidsgränsen hade varit snävare och därmed att den nuvarande gränsen bidrar till att abortens skjuts upp till senare veckor. Skribenterna väger inte in den psykiska och fysiska smärta en ofrivillig, men fullföljd graviditet och förlossning för med sig. Hållbarheten i argumenten sviktar, eftersom det inte finns något som stärker idén om att den sena tidsgränsen skjuter upp aborter och eftersom alternativet att ofrivilligt bära och föda ett barn förmodligen förorsakar större smärta än att genomföra en abort i sena veckor. Det är troligare att fostrets överlevnad är det som är avgörande för skribenternas hållning och att den här argumentationen är ett försök att fylla ut argumentationen.

En undertes i texten är att fostrets rättigheter bör väga tyngst. Det understöds av att det i den svenska abortlagen måste finnas med en respekt för människolivets okränkbara värde. De syftar här inte på kvinnans liv, utan på fostrets. De hänvisar som ett stödjande ethosargument till en SOU om det ofödda barnet, där kvinnan och fostret ses som två skyddsvärda individer. Utredningen betonar att den ena partens intressen ibland måste gå före, alltså fostrets. Som

stödargument till varför det är viktigt att förstärka fostrets intressen, hävdar de att frågor om livets uppkomst och fostret som skyddsvärd individ idag inte får något utrymme. Det görs ingen avvägning mellan kvinnans och fostrets intressen. Detta stöds av argumentet att det idag är tillåtet att göra abort fram till vecka 18, utan att uppge något skäl. Förr, menar skribenterna fanns en större medvetenhet om de etiska och moraliska aspekterna kring abortfrågan. De menar alltså att en mer liberal inställning till abort än deras egen, är ett resultat av att den etiska och moraliska problematiken inte tas i beaktande.

Skribenterna hänvisar till samma SOU och beskriver vad som kan ligga till grund för att socialstyrelsen beviljar en abort efter vecka 18. Det kan exempelvis handla om skador eller kromosomavvikelser hos fostret, eller om sociala problem hos föräldrarna som oförmåga att försörja det födda barnet.

Två antagonister till fostret konstrueras i texten. Den ena är kvinnans och hennes intressen, den andra är en press på kvinnan att genomgå en abort på grund av yttre omständigheter så som arbetslöshet, brist på bostad och pågående utbildning. Den första föreslås bekämpas genom att låta fostrets intressen väga tyngre än kvinnans, den andra genom att undersöka om berörda myndigheter kan ge stöd åt kvinnan för att hon ska kunna välja ett annat alternativ än abort som lösning på problemet.

12.Sammanfattning och slutsatser

I det här kapitlet diskuteras hur innehållet i det studerade materialet, enligt min tolkning, förhåller sig till de konceptuella metaforer och de värden kring familj och jämlikhet som framkommit i den tidigare forskningen. Till skillnad från den föregående analysen tillämpas här det hegemoniska begreppet och således ett perspektiv som ligger i linje med Sverigedemokraternas politiska motståndare som kommer till tals i uppsatsens inledning.

12.1 Statliga ingrepp mot familjers självbestämmanderätt och frihet

I de olika texterna som utgör materialet för den här studien, är vissa teman återkommande. Ett sådant är det där staten målas upp som en illasinnad, auktoritär, medveten organism som är ute efter att utöva makt över sin befolkning. Syftet tycks vara antingen en jämställdhetsambition som skribenterna inte ställer upp på, eller rent av maktutövandet i sig.

Det är förolämpande att staten tar beslut åt familjerna, som själva är nog kompetenta att ta beslut om hur de exempelvis ska dela upp föräldradagarna. Jämställdhetslagstiftningen avfärdas som vänsterextrem paternalism och de skapar en motsatsställning mellan den utsatta befolkningen med deras särskilda intressen och det politiska styret. Den här hotbildsretoriken görs gällande i flera texter och stämmer överens med den faderliga gestalten som konceptuell metafor för samhällssystemet. Sverigedemokraterna är mycket tydliga med sin uppfattning om att valfrihet och makt över den egna familjesituationen bör vara något som väger tungt. Det är något som skiner igenom märkbart i deras retorik. De par som inte delar upp föräldraledigheten enligt vad staten anser är det ”rätta” sättet blir exempelvis ”bestraffade”. Det är ett mycket starkt sätt att uttrycka missnöje inför lagstiftningen och får en dramatisk retorisk effekt. Som nämnt i forskningsöversikten tenderar högerextrema grupper att symbolisera staten med den svikande fadern. Metaforen blir särskilt tydlig i materialet i exemplet med vänsterextrem paternalism. De statliga ingreppen som inskränker medborgarnas valfrihet på ett eller annat sätt, för det mesta i syfte att främja underordnade gruppers rättigheter, möter ofta patrull i den Sverigedemokratiska retoriken. Det heter att man lägger upp ”hinder” för att uppnå ”jämställda” familjer. Däremot framstår det ofta som om den statliga organismen drivs av vänsterpolitiska strömningar som partiet inte ställer sig bakom, snarare än av en symbolisk statsfader.

I ett exempel används vikten av familjers valfrihet och självbestämmanderätt dock för att främja ett kvinnligt perspektiv, nämligen i analysen av motionen som berör dubbeldagar. Den nyförlösta kvinnans börda bör lättas genom att låta den andra föräldern vara hemma samtidigt under en längre tid än vad som nu är tillåtet, om de så önskar. De familjerelationer som dyker upp här vittnar om en syn på föräldraskapet som ett delat ansvar över det gemensamma barnet, mellan de två föräldrarna. Genuskategorierna är i den här kontexten dessutom osynliga och kan därför tolkas öppet, exempelvis som en familjekonstellation där föräldrarna är samkönade.

Ett annat exempel där staten behandlas som avviker från mönstret, är det då Hagwall beskriver staten som beskyddare av kvinnors rättigheter. Kvinnor som utsätts för våld i nära relationer har samhället på sin sida och det finns en mängd samhälleliga organ som finns till för att hjälpa henne i en svår situation.

12.2 Kvinnans frigörelse mot valfriheten

I den studerade retoriken i den tidigare forskningen har kvinnans frigörelse utgjort ett hot mot traditioner och kärnfamiljen. Metaforen återspeglas även här, men det är snarare valfriheten

och självbestämmanderätten som riskerar att ta skada. Sverigedemokraterna förespråkar en jämställd samhällsordning och uttrycker inte att de ser kvinnlig frigörelse som ett problem. Snarare är det feminism som koncept som får symbolisera det förkastliga. I materialet bekräftas att definitionen av jämställdhet i Sverigedemokraternas retorik är annorlunda från den som feminister för fram. Sverigedemokraterna tar avstånd från ideologier där kvinnor och män ska göra samma val och syftar på det de ser som feminismens ambition. Förespråkare för feminism görs i Sverigedemokraternas retorik till antagonister. Anna Hagwall talar om feminister som en grupp som vill att kvinnor ska vara som män och tvärtom. Hennes syn på hur man ska motarbeta förtryck inom arbetslivet och i relationer, går ut på att kvinnor måste börja se sin egen roll och sitt ansvar för att slippa bli förtryckta. Befinner en kvinna sig i en relation där hennes manliga partner slår henne, bör hon lämna honom och gå vidare. Hon nämner inte på vilka andra sätt man kan komma till rätta med våldsproblematik i nära relationer. Hagwalls synsätt går ut på att kvinnor är tillräckligt starka för att ta sig ur en missgynnande situation och att man inte bör gnälla och se sig som ett offer. Detta kan ses som en typ av jämställdhetskamp där kvinnor i högre utsträckning, inte bara bör se sitt ansvar, utan också sina möjligheter att ta sig ur ett förtryck. Att hamna i en offerroll och ”gnälla” över sin situation, låser en vid förtrycket. Detta är en form av jämställdhetsretorik som antagligen få feminister skulle anamma. De skulle förmodligen i stället vilja angripa problemet från ett annat håll, det vill säga att lära män att inte slå, genom att bekämpa ett våldsbejakande maskulinitetsideal och förespråka genuspedagogik i skolan från tidig ålder. Detta är ett perspektiv som utelämnas i Hagwalls argumentation och i stället betonas utsatta kvinnors eget ansvar för att inte bli förtryckta. En ståndpunkt som ur ett feministiskt synsätt säkert betraktas som kontraproduktivt och missriktat skuldbeläggande. Hagwall frånsäger mannen sitt eget ansvar i att inte misshandla sin partner, vilket kan tolkas som att hon har antagit en hegemonisk förståelse av var ansvaret och skulden ligger. Den som är lägre i hierarkin, i det här fallet kvinnan, skuldbeläggs för den egna missgynnande situationen och på så sätt reproduceras mannens överordnade ställning i förhållande till henne och hans vålds- och maktutövande över henne legitimeras.

Också när sakfrågor som kvoterad föräldraförsäkring och jämställdhetsbonus diskuteras syns dessa skillnader i syn på jämställdhet och feminism tydligt.

I de fall där representanter för partiet argumenterar emot ett förslag, en lagstiftning eller en debattartikel där det angivna målet är att främja jämställdheten i familjer, utelämnas i de flesta fall ett alternativt tillvägagångssätt. Synen på gruppen kvinnor och gruppen män som i grunden olika med olika tendenser till exempelvis karriärval i kombination med att individers

och familjers självbestämmande laddas med ett högt moraliskt värde, överskuggar ett jämställdhetsperspektiv i frågor som gäller familjen till den grad att det inte alls tas med i beräkningen. Det är talande för den ideologiska grund som resonemangen kring familjer och jämställdhet i Sverigedemokraternas retorik vilar på och som partiet har gemensam med andra nationalistiska, konservativa rörelser. Ett undantag kan läsas i avsnittet där motionen om delad vårdnad analyseras. Där betonas vikten av att fadern i ett heterosexuellt förhållande bör ha samma rättigheter vid vårdnadskonflikter som modern. Att fadern är en viktig person och att hans närvaro i barnens liv är eftersträfvansvärd är grundantagandet i texten.

Jämställdhetsarbetet omtalas här som viktigt, men hittills otillräckligt, eftersom modern fortfarande har stor makt i vårdnadstvister. En strategisk lagstiftning som syftar till att föräldraskapet ska bli mer juridiskt jämställt förespråkas i motionen.

Hegemonibegreppet är intressant att tillämpa här, eftersom skribenten förespråkar icke-traditionella former av mödraskap och faderskap. Modern är här inte den primära föräldern, utan fadern har en lika viktig roll i föräldraskapet, vilket går i linje med samtidens jämställdhetsinriktade syn på kvinnors och mäns roll i föräldraskapet. Däremot utgår skribenten från ett manligt perspektiv i motiveringen till sin tes om att i de fall där en känd fader finns, ska faderskapet tillskrivas honom per automatik. De vars intressen ska skyddas i sammanhanget är barnens, som har rätt till båda sina föräldrar och mannens, som är i underläge gentemot kvinnan. Det tycks som om mannens hegemoniskt uppbyggda överordnade ställning får ytterligare stöd i den här typen av sammanhang. Trots att skribenten är en kvinna, tar hon ställning för mannen och förklarar honom missgynnad i situationen. De konsekvenser som medförs för kvinnan av att betraktas som den huvudsakliga föräldern tas inte upp. Skribenten reflekterar inte över hur det kan innebära att kvinnor som är i fertil ålder, eller har barn, går miste om anställningar och karriärslyft, eftersom arbetsgivare inte vågar satsa på dem. Jämlikhet, eller jämställdhet, syftar här enbart på faderns missgynnade ställning gentemot modern.

12.3 Kvinnans frigörelse mot barnets intressen

I den nuvarande abortlagstiftningen tas enligt Sverigedemokraterna för mycket hänsyn till vuxna människors vilja och då i synnerhet kvinnors, eftersom det är de som bär och föder barnet. Den liberala lagstiftningen som enbart ser till den ansvarslösa kvinnans behov, ignorerar barnets värde och hotar dess rättigheter. Användandet av ordet ”barn” i de fall då det rör sig om ett foster, hjälper till att bygga upp den konceptuella hotbildsmetaforen, eftersom offret i sammanhanget talas om som en färdig människa. Antagonisten, det vill säga

den kvinnliga emancipationen, blir då än mer hotfull, eftersom den skördar mänskliga offer. Att benämna ett veckogammalt foster som ett ”barn” betonar att fostret är en individ som föräldrarna har skyldigheter gentemot.

Ett annat exempel på där ett alternativt tillvägagångssätt föreslås för att öka jämställdheten hittas i debattartikeln om subventionerade aborter för utländska kvinnor. Där framgår att de sverigedemokratiska kvinnorna som skrivit artikeln anser att man bör arbeta förebyggande mot oönskade aborter. Detta samtidigt som man värnar om fostrets rättigheter genom att vilja sänka tidsgränserna för abort. Ur en feministisk synvinkel skulle en sänkt abortgräns innebära inskränkningar i kvinnors rättigheter, vilket betyder att fostrets rättigheter väger tyngre än den gravida kvinnans. I texten går det att tolka argumentationen som att de enbart vill tillåta abortering av foster som inte är friska och livsdugliga eller om mammans liv är i fara. Detta bidrar ytterligare till påbyggnaden av den konceptuella metaforen av ett hot mot barnets intressen som kvinnans frigörelse utgör. En egoistisk kvinna som inte tog sitt ansvar när hon utsatte sig för risken att bli gravid, utkräver nu rätt till abort, trots att det i Sverigedemokraternas mening är obefogat. Fostret är något som man bör ”värna” om, alltså något som är utsatt för ett yttre hot. Det är intressant att jämföra beskrivningen i den tidigare forskningen av hur kvinnliga anhängare av högerextrema rörelser tilltalas av sättet att se på kvinnans reproduktiva roll som viktig för att föra den nationella gruppens arv vidare, som en motstrategi mot de utländska grupper, som de upplever har en alltför hög nativitet. I det här materialet hittas inget som stöder just det nationalistiska perspektivet, men det är tydligt att kvinnans roll som barnaföderska är giltig även i de här kontexterna. Däremot handlar det snarare om ett skuldbeläggande av kvinnor (och i viss grad män) som inte tagit sitt ansvar vid samlag och som sedan väljer att sätta sina egna intressen före fostrets, än ett upphöjande av kvinnan som en avgörande, symbolisk karaktär som för kampen mot ”islamiseringen”. Möjligen kan det vara detta som gör att kvinnor antar den hegemoniska uppfattningen om kvinnors ansvar vid graviditet och abort. Skam och skuld är effektiva redskap för att få människor att anta en viss uppfattning och ett beteende.

12.4 Kärnfamiljen – det bästa för barnet

Som framgår av Sverigedemokraternas partiprogram är det kärnfamiljen som av dem ses som det mest önskvärda. I analysen har det blivit tydligt vad detta gör för avtryck i avsändarnas retorik. I Hagwalls retorik blir till och med två föräldrar av olika kön en symbol för barnens

egna önskemål. Dels eftersom hon uttrycker det som att de ”vill” ha det så och dels eftersom hon underbygger sitt påstående med argumentation om att barn som saknar en förälder tenderar att söka efter denne i vuxen ålder.

Det är också tydligt i Sverigedemokraternas retorik att det är den biologiska familjen som ska prioriteras. De är tydliga med att ett barn som inte växer upp med sina biologiska föräldrar åtminstone ska få möjlighet att umgås med dem regelbundet. Har man som barn förlorat sina biologiska föräldrar ska man som ersättning få en ny mamma och en ny pappa. Det är alltså av betydelse att de nya föräldrarna speglar de gamla, biologiska vad gäller genuskategorier. Inga andra kriterier nämns, såsom ålder, akademisk bakgrund eller samhällsklass. Genus är med andra ord det som är av högsta vikt när man ser till sociala kategorier hos ersättande föräldrar. Det går heller inte att vara ensamstående, eftersom barnet då går miste om de komplementära egenskaper som kvinnor och män i Sverigedemokraternas mening besitter.

12.5 Sexuella minoriteter

I texten betonas som sagt vikten av att sexuella minoriteter inte ska behöva utstå trakasserier och förföljelser och att sådant ska bestraffas hårt. I samma stycke finns dock inbyggda skillnader i rättigheter för homosexuella par och polygrupper. Sverigedemokraterna säger att de stödjer alla samlevnadsformer, men vill försvåra för samkönade äktenskap och adoption och insemination för samkönade par. Sexuella minoriteter ska ha samma rättigheter och skyldigheter som andra menar de, med undantag för när det kommer till familjebildning. Religiösa samfund ska kunna säga ifrån vid homovigslar. Den kristna läran går alltså före homo- och polypersoners rättigheter. Jämlikheten är sekundär gentemot värden som både religionen och barnens bästa. En idé om att de kvinnliga och manliga egenskaper som de flesta av oss fötts med kompletterar varandra gör att andra typer av relationskonstellationer ses som bristande. Precis som hos studieobjekten i den tidigare forskningen ses här kärnfamiljen som det ”naturliga”. I texten utgör samkönade par och polyamorösa grupper ett hot mot barnens bästa. Barn som inte har tillgång till en mamma och en pappa har visat sig fara illa, menar de. I barnets eget intresse ligger det att ha en förälder av varje kön.

Tidigare har kvinnors frigörelse anklagats för att förstöra familjen. I det sammanhang Sverigedemokraterna befinner sig i, är det andra grupper som gör anspråk på rättigheter. Att andra maskuliniteter och feminiteter än de med ett heterosexuellt begär står lägre i hierarkin, framgår av de kontexter där den förekommer i materialet. Överlag nämns inte HBTQ-

personer i så många sammanhang, vilket tyder på att dessa personers perspektiv inte är av intresse. I Sverigedemokraternas familjeproblematik görs endast heterosexuella cis-personer och deras barn synliga, förutom när det kommer till att begränsa HBTQ-personers rättigheter genom lagstiftning kring adoption och gitemål.

I principprogrammet talas det om fallande skalor när de beskriver sin syn på kvinnor och mäns medfödda skillnader. Alla kvinnor är inte stöpta i samma form, liksom alla män inte är det, menar avsändarna. Det metaforiska uttrycket ”fallande skalor” ger, som nämnt i analysen, en bild av att människotyper dalar nedåt ju längre ifrån de stereotypa könsbestämda människoidealen de befinner sig. Det nedåtgående symboliserar ett sjunkande värde, där de människor som befinner sig högt upp står överst i hierarkin och de som befinner sig nedanför har ett lågt värde. Detta går att tolka som en byggkloss i den konceptuella metaforen av sexuella minoriteter som en del av hotet mot traditioner och familjen som framträder i den tidigare forskningen likväl som i det aktuella materialet. De femininiteter och maskuliniteter som står underst i hierarkin utgör visserligen inte något hot i sammanhanget, på samma sätt som deras anspråk på att få adoptera barn, men talas möjligen om som något avvikande och mindre önskvärt.

Ett intressant stycke i principprogrammet är det där avsändaren motsätter sig sexualiteten som en social konstruktion. Formuleringen ser ut som refutatio, men det är svårt att avgöra vad antitesen är och vem som driver den, eftersom texten inte är skriven i relation till någon annan text. Man kan bara spekulera i detta. En teori är att det är ett bemötande av kristna och värdekonserverna grupper som ser på icke-heterosexuellt begär som något konstruerat, självvalt som går att ”bota”. Ett mer troligt alternativ är att avsändaren gjort en tolkning av genusteori som att våra genusidentiteter och sexuella begär är sociala konstruktioner. Detta är i linje med deras uppfattning om könskodade egenskaper som något medfött och deras skepsis gentemot feminism som ideologi. Heterosexualiteten ska ses som något naturligt och ändamålsenligt som inte går att kompromissa med, såvida man inte är född med ett icke-heterosexuellt begär.

13.Två ideologier i konflikt?

I principprogrammet framhåller Sverigedemokraterna att det bör råda formell jämställdhet mellan kvinnor och män. Det framgår i flera av texterna att jämställdhet och jämlikhet är något som Sverigedemokraterna har utarbetat en politik och retorik för. Vissa av texterna har till och med jämställdhet och jämlikhet som fokus, vilket signalerar att det är frågor som ses

som viktiga i Sverigedemokraternas mening. Att belysa sådana här frågor kan ses som ett uttryck för ett genuint intresse och engagemang, eller som en medveten strategi för att avfärda kritik som går ut på att deras politik saknar ett likabehandlingsperspektiv. Vad som är tydligt genomgående, är hur värden som det fria valet och barnets bästa står över de rättigheter som kvinnorörelsen genom åren kämpat för. Det tycks vara svårt för Sverigedemokraterna att släppa efter på de kristna institutionernas och de överordnade maskuliniteternas privilegierade position till förmån för underordnade grupper som kvinnor och HBTQ-personer. Detta är en tydlig arvsrest från den nationalistiska och konservativa värdegrunden Sverigedemokraterna delar med de politiska rörelser som tas upp i forskningsöversikten.

Familjebilden är ganska vag och spretig. De gamla könsrollerna är någorlunda uppluckrade, men ses trots det som en sorts norm. Om man läser avsnittet om jämställdhet och familjepolitik i partiets principprogram, framgår att partiet utgår ifrån att det finns vissa gemensamma medfödda egenskaper som de flesta män och de flesta kvinnor delar inom sina respektive grupper. Detta medför att kvinnor och män tar olika beslut i livet, vilket partiet inte ser som ett problem. Sverigedemokraterna underbygger här metaforen där nationen ses som en familj genom att hävda att kvinnor och män gör olika val för att de är biologiskt olika. Den traditionella arbetsuppdelningen i hemmet och i den heterosexuella relationen är lika naturlig som den i samhället, vilket byggs upp enligt en kärnfamiljsmodell.

Icke-heterosexuella familjekonstellationer är i Sverigedemokraternas retorik tillåtna, men i de flesta fall osynliggjorda i och med att de inte nämns och tas hänsyn till i samma utsträckning som heterosexuella. Sverigedemokraterna vill framstå som ett parti som värnar om kvinnors och HBTQ-personers rättigheter och ansluta sig till den samhälleliga diskussionen om jämställdhet och jämlikhet, men de här grupperna motarbetas i de förslag som läggs fram i materialet.

Sverigedemokraterna argumenterar för att en tidigt utförd abort är mindre smärtsam för kvinnan och att tidsgränsen för fri abort utan socialstyrelsens medgivande av bland annat den anledningen bör sänkas från 18:e till 12:e veckan. Här syns Sverigedemokraternas syn på kvinnors förmåga att ta beslut om sina egna kroppar. En ambivalent syn på kvinnors kompetens att ta beslut blir synlig när man ställer det här resonemanget mot kvinnors ansvar att ta sig ur missgynnsamma situationer i nära relationer och på arbetsmarknaden. Kvinnor är ömsom okvalificerade att ta beslut som rör dem själva och ömsom starka och allt annat än offer. En röd tråd genom hela materialet är att det överlag läggs mycket ansvar på kvinnor. Då ojämställdhet påpekas, är det mannen som ses i en missgynnsam ställning, även där de följer som omständigheterna får för kvinnan hade varit relevanta att diskutera.

Ambivalensen blir också tydlig när det kommer till mäns, kvinnors och barns relationer inom familjen. I vissa kontexter ska pappan upphöjas till mammans nivå som likvärdig förälder, samtidigt som de lagförslag som syftar till att korrigera ett ojämnt uttag av föräldrapenningen förkastas.

Det finns en hel del som indikerar att Sverigedemokraterna har en stor utmaning i att förhålla sig till, dels den konservativa och nationalistiska värdegrund partiet vilar sin politik på, och dels den omfattande samhällseliga debatten om jämställdhet och jämlikhet på den svenska politiska arenan. Motsättningarna i de båda ideologierna har getts uttryck för i de texter som analyserats, på så sätt att det finns en inkonsekvens i hur representanter för partiet ser på de roller kvinnor och män har i jämställdhets- och familjefrågor. Det går också att urskilja en ambivalens till dessa frågor inom texter, så som i principprogrammet, där HBTQ-personers rättigheter både säkerställs och motarbetas. Utelämnandet av definition på vad "rätten till den egna kroppen" i samband med att abortfrågan berörs antyder att partiet använder begreppet utan att fylla det med innebörd. För att lyckas som parti i dagens politiska klimat, har man som sagt en fördel i att ta ställning i de jämställdhets- och familjefrågor som berörs i studien, oavsett om partierna upplever dem som viktiga eller inte. Vad som blir tydligt vid en granskning av vilka metaforiska koncept som ligger till grund för den politik och retorik som Sverigedemokraterna för idag, är att motsättningarna i mötet med de båda ideologierna är alltför stora för att lyckas föra en konsekvent politik som syftar till att komma tillrätta med jämställdhets- och jämlikhetsproblematik. Min slutsats är att problemet är den inbyggda ojämsälldhet och ojämslikhet som är förhärskande i det som utgör partiets politiska och ideologiska rötter.

14.Referenser

Litteratur

Adams, Michele (2007). Women's Rights and Wedding Bells: 19th-Century Pro-Family Rhetoric and (Re)Enforcement of the Gender Status Quo i *Journal of Family Issues*. 28 (4), s. 501-528

Berglin, Anny (2012a). ”Jag förstår raseriet i dina ord men jag förstår inte orden”, som Shakespeare skrev. Inte rasist men... Webbplats.

<http://www.interasistmen.se/genus/jag-forstar-raseriet-i-dina-ord-men-jag-forstar-inte-orden-som-shakespeare-skrev/> Hämtad 16:e november 2014

Berglin Anny (2012b). SD-ordförande: Homosexualitet är orent. Inte rasist men... Webbplats. <http://interasistmen.se/hbtq/sd-ordforande-homosexualitet-ar-onaturligt/> Hämtad 16:e november 2014

Connell, R. (1977). *Ruling class, ruling culture: studies of conflict, power and hegemony in Australian life*. Cambridge: Cambridge U.P.

Connell, R. (1999). *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos

Expressen TV (2013). *Gudrun Schyman: ”Ut med rasister och in med feministerna”*. Expressen, webbTV-inslag.

<http://www.expressen.se/tv/nyheter/politik/gudrun-schyman-ut-med-rasister-och-in-med-feministerna/>

Finlayson, Alan (1998). Ideology, Discourse and Nationalism i *Journal of Political Ideologies* 3 (1) s. 99-118.

Försäkringskassan. *Om föräldrapenning*. Webbplats.

http://www.forsakringskassan.se/privatpers/foralder/barnet_fott/foraldrapenning/om_foraldrapenning?Om%20f%C3%B6r%C3%A4ldrapenning Hämtad 16:e november 2014

Försäkringskassan (2013): *Andel nettodagar med föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning för vård av barn efter kommun, män*.

http://www.forsakringskassan.se/statistik/barnochfamilj/foraldrapenning/nettoman/grafik_2 Hämtad 16:e november 2014

Hamrud & Wassholm (2014). *Folk, familj och fosterland: Nationalismens konsekvenser för jämställdhet*. Kvinna till kvinna, Tidskriften Expo.

http://expo.se/www/download/140513_folk_familj_fosterland_slutversion_webb.pdf

Karlberg, Maria & Mral, Brigitte (1998). *Heder och påverkan: att analysera modern retorik*. Stockholm: Natur och kultur

Lakoff, George & Johnson, Mark (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: Univ. of Chicago Press

Ljungros, Kristina (2013). *Åkessons syn på aborter är kvinnofientlig*. Svenska Dagbladet, webbupplaga.

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/sds-syn-pa-aborter-ar-kvinnofientlig_8131188.svd. Hämtad 16:e november 2014.

Mattsson, Pontus (2009). *Sverigedemokraterna in på bara skinnet*. Stockholm: Natur & Kultur

Mulinari, Diana and Neergaard, Anders (2010). Sverigedemokraterna och det teoretiska fältet. i Deland, Mats, Hertzberg, Fredrik and Hvitfeldt, Thomas (eds.) *Det vita fältet. Samtida forskning om högerextremism*. Uppsala: Opuscula Historica Upsaliensia, s. 45–72.

Mulinari, Diana & Neergaard, Anders (2014). We are Sweden Democrats because we care for others: Exploring racism in the Swedish extreme right i *European Journal of Women's Studies*. 21(1), s 43-56

Nationalencyklopedin. *Jämlikhet*. Webbplats.

www.ne.se, sökord "jämlikhet". Hämtad 16:e november 2014

Norocel, Christian (2010). Constructing Radical Right Populist Resistance: Metaphors of Heterosexist Masculinities and the Family Question in Sweden i *Norma*. (2), s. 170-181.

Renberg, Bo (2007). *Retorikanalys: en introduktion*. 1. Lund: Studentlitteratur

Roman, Christine (2004). *Familjen i det moderna: sociologiska sanningar och feministisk kritik*. 1. Malmö: Liber

Sverigedemokraterna har fel. *Familj och traditioner*. Webbplats.

<http://www.sdharfel.se/felaktigheter/familj-och-traditioner/> Hämtad 16:e november 2014

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. (1)

<http://www.vr.se/download/18.3a36c20d133af0c12958000491/1340207445825/God+forsknin+gssed+2011.1.pdf>

Wadström, Nils (2014). *Fi:s kaxiga hälsning till göteborgarna*. Expressen, webbupplaga. <http://www.expressen.se/gt/fis-kaxiga-halsning-till-goteborgarna/> Hämtad 16:e november 2014

SFS nr: 1974:595 *Abortlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Abortlag->

1974595_sfs-1974-595/ Hämtad 16:e november 2014

1177 Vårdguiden. *För tidigt födda barn*. Webbplats.

<http://www.1177.se/Vastra-Gotaland/Tema/Barn-och-foraldrar/Mat-somn-och-praktisk-rad/De-forsta-manaderna/For-tidigt-fodda-barn/>. Hämtad 16:e november 2014

Empiriska referenser

Eriksson Rehnberg, Matilda (2014). P4 Dalarna: *Riksdagsintervju Anna Hagwall (SD)*.

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=161&artikel=5903775> Hämtad 16:e november 2014

Herrstedt, Carina, Karlsson, Mattias, Kronlid, Julia, Larsson, Margareta & Ramhorn, Per (2013). *Motion 2013/14:So601, Sänkning av gränsen för fri abort*. Stockholm: Sveriges Riksdag.

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Sankning-av-gransen-for-fri-ab_H102So601/?text=true Hämtad 16:e november 2014

Larsson, Margareta (2013). *Motion 2013/14:C381 Gemensam vårdnad*. Stockholm: Sveriges Riksdag.

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Gemensam-vardnad_H102C381/?text=true Hämtad 16:e november 2014

Lång, David & Ramhorn, Per (2013). *Motion 2013/14:Sf2, Motion med anledning av prop.2013/14:4 Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen*. Stockholm: Sveriges Riksdag.

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/med-anledning-av-prop-201314_H102Sf2/?text=true Hämtad 16:e november 2014

Lång, David & Kronlid, Julia (2013) *Motion 2013/14:Sf260, Dubbeldagar i föräldraförsäkringen*. Stockholm: Sveriges Riksdag.

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Dubbeldagar-i-foraldrasforsakri_H102Sf260/?text=true Hämtad 16:e november 2014

Lång, David, Per Ramhorn (2013) *Motion 2013/14:Sf340, Föräldradagar delas enligt föräldrars önskan*. Stockholm: Sveriges Riksdag.

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Foraldradagar-delas-enligt-for_H102Sf340/?text=true Hämtad 16:e november 2014

Lång, David & Ramhorn, Per (2013). *Motion 2013/14:Sf341, Avskaffa jämställdhetsbonusen*. Stockholm: Sveriges Riksdag.

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Avskaffa-jamstalldhetsbonusen_H102Sf341/?text=true Hämtad 16:e november 2014

Regnér, Åsa (2011) *Subventionera abort för utländska kvinnor*. Expressen, webbupplaga. <http://www.expressen.se/debatt/subventionera-abort-for-utlandska-kvinnor/> Hämtad 16:e november 2014

Borg, Therese, Kronlid, Julia & Hanna Wigh (2012). *Nej till subventionerade aborter för utländska kvinnor*. SD-kvinnor. <http://sdkvinnor.se/nej-till-subventionerade-aborter-for-utlandska-kvinnor/> Hämtad 16:e november 2014

Sverigedemokraterna (2011). *Principprogram* http://sverigedemokraterna.se/wp-content/uploads/2013/08/principprogrammet2014_webb.pdf Hämtad 16:e november 2014

Isaksson, Ola (2014). *”Man ska inte låta det gå så långt att man blir mördad”*. Dagens Nyheter, webbupplaga. <http://www.dn.se/nyheter/sverige/man-ska-inte-lata-det-ga-sa-langt-att-man-blir-mordad/> Hämtad 16:e november 2014